

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forhandling om redegørelse nr. R 13:

Erhvervsministerens redegørelse af 22. marts 2000 om etik og genteknologi.

(Redegørelsen anmeldt 22/3 2000. Redegørelsen givet 22/3 2000. Meddelelse om forhandling 22/3 2000).

Forhandling

Pernille Blach Hansen (S):

Jeg vil gerne starte med at sige tak for redegørelsen om etik og genteknologi. Den indeholder utrolig mange gode forslag, som jeg på Socialdemokratiets vegne kan støtte.

Det er jo sådan med genteknologi, at den rummer både komplicerede problemstillinger og spændende perspektiver. Eksempelvis vil vi kunne fremstille ny medicin ved hjælp af genteknologi. Men genteknologien rummer også samtidig mange risici. Derfor er det nødvendigt med nogle store overvejelser.

For os i Socialdemokratiet er det afgørende, at man ikke spiller hasard med genteknologien. Anvendelse af genteknologi skal bygge på forsigtighedsprincippet, så man ikke påfører mennesker og natur skader af hverken den ene eller den anden art, men som der også står i redegørelsen, så er det ikke nok blot at sikre sig mod de miljø- og sundhedsmæssige risici, for genteknologien er ikke en hvilken som helst teknologi: Den går ind og piller ved generne, som jo er livets byggesten, og det gør det muligt at gribe ind i naturens kredsløb.

Derfor skal jeg på Socialdemokratiets vegne meget varmt tilslutte mig redegørelsens anbefaling, som jo er, at etiske hensyn også skal inkluderes, når vi vurderer forskellige anvendelser af genteknologi. Det var også den holdning, der kom til udtryk i det genoplæg, som vi præsenterede sidste år. Her fremkom vi bl.a. med nogle vigtige etiske krav:

For det første skal genteknologien bidrage til et miljømæssigt bæredygtigt samfund og ikke

modarbejde det. For det andet må genteknologien ikke medvirke til at dele samfundet op og skabe ulighed. Det gælder både i Danmark og mellem rige og fattige ude i verden. Genteknologien må for det tredje heller ikke blive et redskab for undertrykkelse, udbytning eller diskrimination. Og genteknologien skal også udvikles inden for nogle demokratiske rammer, så befolkningen får mulighed for reelt at diskutere og tage stilling.

Vi synes, at de her fire punkter fra vores genoplæg flugter meget godt med de fire etiske hensyn, der står i regeringens redegørelse, og vi er derfor helt enige i, at sådan nogle etiske hensyn skal med, når man vurderer genteknologi.

Generelt er debatten om genteknologi vigtig, fordi udviklingen i vores samfund også afhænger af, hvordan vi håndterer store teknologiske forandringer. Vi er tilhængere af, at folk skal have mulighed for åbent at tage stilling. Vi vil derfor arbejde for en åbenhed om alle aspekter i genteknologi. Det kan blive et demonstrationsprojekt for, hvordan teknologisk udvikling kan fungere på demokratiske vilkår.

Derfor er vi også meget glade for de initiativer i redegørelsen, der netop peger i denne retning, for genteknologi må ikke blive en sag for de få indviede. Internettet er f.eks. en oplagt mulighed for at skabe et rum for information og debat, og vi er meget med på og ser meget gerne, at der udvikles nogle nye måder at inddrage befolkningen i beslutninger om genteknologi. Det ligger også i god forlængelse af vores holdninger om det holdbare samfund, som jo også går ind for at inddrage befolkningen i debatter om vigtige spørgsmål.

Redegørelsen foreslår også, at der skal ned sættes et forum, der kan rådgive og sætte debat i gang om de etiske konsekvenser af at anvende genteknologi inden for plante- og fødevarerområdet. Det synes vi også er en utrolig vigtig del. Og sådan som det er i dag, er de eksisterende organer ikke gearret til at løfte den opgave, så der skal gøres noget også på det område.

En vigtig ting, som redegørelsen slår fast, er, at etiske hensyn ikke bare er et nationalt anliggende; vi er nødt til også at sætte spørgsmålet om etik på den internationale dagsorden, hvis det skulle forekomme i diskussionen om genteknologi. Derfor er det en glimrende idé at arbejde for en europæisk konvention med nogle fælles etiske retningslinjer for brug af genteknologi på plante- og fødevarerområdet. Det vil vi også kunne bruge som et afsæt til at skabe en

mere global og international forståelse for nødvendigheden af sådan nogle etiske hensyn.

Vi støtter, at der i alle relevante internationale fora arbejdes på dels at sikre et højt beskyttelsesniveau, dels at sikre, at etiske hensyn indtages. For os er det også afgørende i den sammenhæng, at ulandene ikke bliver sorteper. De skal have del i den økonomiske gevinst, og de skal beskyttes mod de risici, der måtte være ved genteknologi.

I den forbindelse synes vi, det er vigtigt, at det er lykkedes at få en biosikkerhedsprotokol på plads. Den sikrer ulandene muligheder for at sige ja eller nej, både til afgrøder og til produkter fremstillet ved hjælp af genteknologi.

Det er også en protokol, hvor forsigtighedsprincippet står stærkt. Det skyldes ikke mindst en stor indsats fra EU's side. Det viser, at EU har en positiv rolle at spille på verdensplan, og at det er gennem EU, vi kan sætte genteknologiske spørgsmål på den internationale dagsorden. Men selvfølgelig skal vi også presse på for, at EU's egne regler bliver så gode som muligt, og her har Danmark jo bl.a. spillet en meget aktiv rolle ved at være bannerfører for stop for tiladelse til markedsføring af nye produkter, indtil et nyt og bedre regelsæt er på plads.

Vi håber på, at vi med denne her redegørelse fra regeringens side har startet en forhåbentlig god og åben debat om et meget vigtigt emne, nemlig spørgsmålet om, hvor vi vil og ikke mindst hvor vi ikke vil acceptere brug af genteknologi.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Den socialdemokratiske ordfører talte om bæredygtighed og om demokratiske rammer.

Til det sidste først: For øjeblikket pågår der forskning inden for genteknologi, f.eks. på Risø, ikke blot på grundniveau, på erkendelsesniveauet, men også hvad simpelt hen angår fremme af anvendelse af genteknologi. Hermed giver man grønt lys for, at en lang række kapitalkræfter får mulighed for at udfolde sig, før befolkningen har taget stilling til de her problemer. Finder den socialdemokratiske ordfører, at det er i overensstemmelse med de demokratidealer, som her er båret frem i redegørelsen og af den socialdemokratiske ordfører?

Det andet er om bæredygtigheden: Vi ved jo i forvejen – det står jo i redegørelsen, og det kom også frem her i det mundtlige oplæg – at der tales om bæredygtighed og naturens inte-

gritet, men vi ved, at raps spreder pollen, og vi ved, at tre ud af fire EU-markedsgodkendelser vedrører raps, og dermed er der problemer omkring naturens integritet. Hvad vil den socialdemokratiske ordfører gøre ved det? Er det i overensstemmelse med eller i uoverensstemmelse med ønsket om bæredygtighed?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg vil sige tak for fru Pernille Blach Hansens ordførertale, men jeg kunne godt tænke mig at stille et par spørgsmål:

Der står i redegørelsen – sådan som jeg læser den – at regeringen faktisk er imod sterile planter. Hvorfor det? Det kunne da være en måde at løse pollenspredningen på.

Så er der spørgsmålet om et borgerråd: Er det ikke forkert at sige, at vi skal have et borgerråd? Er det ikke i stedet indførelse af oplysning i skolen, vi skal have, så folk ligesom får det naturligt ind som en del af deres undervisning?

Og hvem skal i grunden dokumentere de krav, som vi eller regeringen stiller?

Og endelig kan man sige: Vi stiller mange store krav til bioteknologien, og vi er enige i, at de skal være store, men de er jo meget større end dem, vi stiller til IT, og så er det sikkert, fordi de er for dårlige til IT.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Hr. Søren Kolstrup spørger, om ikke det, at der allerede er forskning på området, er i modstrid med åbenhed. Det mener jeg faktisk ikke det er. Jeg mener godt, at man både kan have forskning, der pågår under kontrollerede former, og så samtidig have en åben debat om, hvad vi egentlig vil bruge det her til. Der skal jo også være et eller andet grundlag at diskutere ud fra, og her kan forskning faktisk også fremkomme med nogle resultater, der er værdifulde at bruge i den offentlige debat.

Så spørger hr. Søren Kolstrup også om bæredygtighed, og jeg skal da gerne medgive, at der også er problemer og risici forbundet med det, når man udsætter genteknologi i naturen, og det er da også noget, som der virkelig er behov for at vi får diskuteret. Det er vi meget med på, og det er vi meget åbne over for. Vi synes bare ikke, at man på forhånd skal afskrive alle muligheder for udvikling og for forskning, for det kunne jo godt tænkes, at der på et eller andet tidspunkt faktisk kunne findes noget, som var

godt, og som kunne håndteres på en fornuftig måde.

Men det, der netop står i redegørelsen, er jo, at hvis der f.eks. er nogle afgrøder, som kun kan blive genteknologiske, og som kun er gode af økonomiske årsager for producenterne, men som er i modstrid med etiske hensyn, så er det ikke acceptabelt. Det synes jeg faktisk er en meget klar melding, som hr. Søren Kolstrup også burde anerkende.

Så spørger hr. Jens Kirk om, hvorvidt vi ikke skal væk fra borgerrådene og så i stedet have oplysning i skolen. Jamen hvorfor kan vi ikke have flere former for debat, flere former for information? Jeg ser da ikke, at det ene nødvendigvis udelukker det andet. Jo mere information vi kan få på bordet, så man reelt får mulighed for at tage stilling og træffe sit eget valg, jo bedre synes jeg da det er.

Så siger Venstres ordfører også, at man stiller større krav til genteknologi, end man gør til IT. Jamen jeg synes, at der i sagens natur er forskel på de to ting: I genteknologien er man altså inde at pille ved nogle ting, som er lidt mere fundamentale. Man er inde at røre ved livets byggesten, og derfor synes jeg, det er fair og ordentligt at sige, at så stiller vi også nogle krav, og det ser jeg f.eks. også at en stor del af erhvervslivet synes er meget fornuftigt. Så jeg synes, det er fornuftigt at stille nogle gode krav, så vi kan leve op til den forpligtelse, vi har til også at give borgerne ordentlig information, for det er jo også det, de efterspørger.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Forskning skal der til for overhovedet at have noget at kunne tage stilling til, siger den socialdemokratiske ordfører. Men finder den socialdemokratiske ordfører så, at det er legitimt og i overensstemmelse med partiets politik, når f.eks. Risø aktivt sammen med Trifolium går ind og bidrager til en markedsføring af de her produkter? Det er det ene.

Det andet er: Har jeg forstået den socialdemokratiske ordfører korrekt, at hun i virkeligheden tager afstand fra, at EU godkender f.eks. raps? For vi ved jo, at det er på kollisionskurs med det krav, som man selv stiller op her, nemlig naturens integritet.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Vi er enige om, at sikkerheden skal være helt i top, når vi snakker om genteknologien, men det skulle den måske også være på IT-området, og det er den vel ikke, kan vi så sige.

Jeg fik ikke svar på det med de sterile planter, for det kunne jo være en hjælp for tredjelandsene at sige, at vi kunne sende dem de frø, uden at de bliver afhængige.

Og så ved jeg ikke, om det sådan er succesen med borgermøderne, som regeringen og Socialdemokratiet holder rundtom i landet nu, der har givet inspiration til, at vi også skal have borgerråd her. Det må vel være rigtigt, at man ligesom ved alle andre ting, som vi lærer af, som vi ser i skolen, eller før vi kommer i skole, også begynder ligesom at snakke om det her i skolen som en naturlig del af vores liv.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Jeg vil gerne holde fast i det sidste, som hr. Jens Kirk sagde.

Jeg kan da godt forstå, at Venstre er betænkelig ved, at regeringen nu gennemfører nogle folkehøringer, fordi det tilsyneladende sker med temmelig stor succes, og derfor er man ikke interesseret i, at det også sker på andre områder.

Men jeg vil nu gerne holde fast i, at jo mere borgerinddragelse og jo mere oplysning, jo bedre synes jeg rent faktisk det er. Jeg kan ikke se nogen modstrid mellem, at man inddrager borgerne generelt, og at man fremlægger noget information af den ene eller den anden art, som evt. kan bruges i skolen. Jo mere debat og jo mere åbenhed, jo bedre synes jeg det er, ikke mindst fordi der jo er stor skepsis over for den her teknologi. Jeg tror ikke, at det gavner nogen, at man så ikke vil tage debatten eller siger, at så har man den kun i nogle særlige fora. Det tror jeg faktisk ikke er særlig godt.

Så til hr. Søren Kolstrup: Jamen Enhedslisten er jo nu i gang med det gammelkendte stunt med at hive så mange konkrete eksempler frem, at det afsporer enhver debat. Det, vi skal tage stilling til her, er, om det er fornuftigt at stille nogle etiske krav, tage nogle etiske hensyn, når vi diskuterer genteknologi. Det synes jeg det er. Så skal vi selvfølgelig også diskutere sundheds- og miljømæssige risici, som vi også gør. Vi skal bare have nogle yderligere krav med, som drejer sig om etik, og det ville jeg da umiddelbart

kunne forestille mig at Enhedslisten da bør kunne tilslutte sig.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Succesen er måske relativ med hensyn til at oplyse om sin politik på borgermøder rundt omkring. Det kan jo også være, at det er, fordi man har glemt at oplyse om, hvad den i grunden er. Men det må vel være rigtigt, at oplysninger om genteknologi ligesom alle andre teknikker er noget, man starter med at få i skolen som sådan. Og hvis man så allerede ved en masse, inden det kommer videre til måske eventuelle folkemøder, jamen så kommer der endnu flere, kan jeg garantere fru Pernille Blach Hansen for, for så er man virkelig interesseret i sagerne.

Med hensyn til forskningsbeløb så står der 1,2 mia. kr. – det er jo et stort tal – men når vi ser, at det er over 15 år, så er det 80-90 mio. kr. pr. år. Er det noget, regeringen mener vi skal have sat op? Og hvis ikke ordføreren vil svare på det, er det så noget, ministeren eventuelt vil svare på? Ministeren vil måske også svare på, hvad man vil gøre med hensyn til forbrug af sterile planter, for det kunne jo være løsningen for at undgå spredningen af pollen?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Til fru Pernille Blach Hansen: Det er fint med etiksnak, fint med åbenhed, fint med demokrati, men endnu bedre, hvis vi kan fastholde hinanden på de faktiske udtalelser, som regeringen kommer med.

Det er ikke Enhedslisten, men det er regeringen, der taler om bæredygtighed. Det er ikke Enhedslisten, der taler om demokratiske rammer, men regeringen. Så prøver jeg bare på at komme ned i substansen af disse mange fine ord, som regeringen selv bruger.

Det var det, Enhedslisten gjorde, og intet andet, og dér synes jeg, at fru Pernille Blach Hansen skulle have haft lejlighed til at uddybe disse betragtninger. Det var det, jeg opfordrede fru Pernille Blach Hansen til.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Jamen jeg takker da for Enhedslistens hjælp-somhed. Jeg havde fuldstændig misforstået Enhedslistens ordførers motiver, og det vil jeg da meget gerne undskyldte og så sige, at jeg er glad for, at Enhedslisten også har nogle positive

meldinger om den konkrete redegørelse. Det synes jeg er flot.

Så vil jeg gerne sige, at vi deler jo Enhedslistens bekymringer om nogle af de her risici. Det var også derfor, jeg startede med at sige, at der er muligheder og perspektiver, men der er også nogle risici, som vi skal tage alvorligt. Og det er jeg sikker på at vi nok skal få en hel masse konkrete diskussioner om, også her i Folketingssalen.

Så med hensyn til Venstre: Hr. Jens Kirk siger jo, at vi jo lige sådan kort var inde på de der høringer, og dér kan jeg ikke lade være med at indskyde den bemærkning, at det er da interessant, når man laver nogle høringer om nogle emner, der optager alle borgere, at så har der, så vidt jeg har kunnet se, i hvert fald ved to ud af tre høringer ikke været en politiker fra Venstres folketingsgruppe til stede, men lad det nu være.

Så spørger hr. Jens Kirk om, hvorfor det ikke skal ske i skolen. Jamen det skal også ske i skolen. Men det er da ikke nok, at det kun sker i skolen. Det er jo ikke hele Danmarks befolkning, der går i skole hele tiden. Så ja til åbenhed og information, men det er generelt til alle. Det er jo også alle, der kan bruge hjemmesiden. Den hjemmeside, der lægges op til i redegørelsen, kan skoleelever jo også bruge. Så der er ingen begrænsninger i det her.

Med hensyn til det med de sterile planter, som jeg glemte at svare på i mit første indlæg, så er problemet jo, at man dér ikke kan få noget såsæd, som man kan bruge det næste år, og derfor laves der nogle monopoler specielt til skade for ulandene. Det synes jeg er et væsentligt problem også i den sammenhæng, men det viser meget godt, hvad paradokserne også er, når vi diskuterer genteknologi.

Jens Kirk (V):

Jeg vil gerne sige tak for den debat om etik og genteknologi, vi nu får. Genteknologien stiller os jo over for en række etiske og politiske udfordringer, og den nyeste udvikling udfordrer os jo som mennesker i forhold til vores fundamentale værdier.

Men det er jo ikke gratis at sige nej til genteknologi, for vi fravælger mulighederne for en bedre ressourcenyttelse og sundere fødevarer. Som formanden for Foreningen af Bioteknologiske Virksomheder i Danmark, Søren Carlsen, siger: Vi stopper vindmøllerne for at gå tilbage til kullene. Genteknologien vil

føre os til mere miljøvenligt ressourceforbrug. Hvis vi forbyder udviklingen, så opnår vi ikke disse fordele.

Eksemplerne fra medicinalindustrien med brug af gensplejsning til produktion af human insulin og væksthormon viser, at genteknologi kan bruges til at forbedre vores velfærd og levestandard. Vi har altså meget gode erfaringer med genteknologi.

Men det er industriens ansvar at komme med de gode produkter, der kan overbevise forbrugerne om genteknologiens fordele, for der er ingen tvivl om, at bioteknologien rummer en del af nøglen til løsningen af tidens problemer i form af miljøforværring og hungersnød. Vi kan udvikle planter, der kan stå imod tørke, salt, svampe, virusangreb, og som har en mere effektiv næringsoptagelse; det er godt for den tredje verden.

Hvis vi skal høste frugten af den nye teknologi, skal vi i Danmark forbedre rammebetingelserne for bioteknologien. Vi skal forbedre undervisningen i bioteknologi i folkeskolen og gymnasiet. Derved fremmer vi forståelsen af den nye teknologi, og vi får flere naturvidenskabelige studerende på universiteterne.

Erhvervsforskeruddannelsen skal også styrkes.

Det frie forbrugervalg er centralt for Venstre. Lad forbrugeren selv bestemme, om de vil have fødevarer med GMO-indhold eller ikke. Mærkning er centralt, for så kan vi selv vælge.

Den offentlige mening – medierne, politikerne, ngo'erne og græsrodderne – reagerer følelsesladet ved introduktion af ny genteknologi. Der er ikke altid overensstemmelse mellem fakta og holdninger. Som sagt har vi gode erfaringer med ansvarlig brug af genteknologien i medicinalindustrien, men alligevel bliver der hetzet meget mod GMO'er.

Kritik af genteknologien er selvfølgelig berettiget, ingen tvivl om det. Der opstår antibiotikaresistente planter, sprøjtemiddelresistent ukrudt, så vi bliver nødt til at bruge værre midler, insektresistens, konkurrence med den vilde økologi, ingen inddragelse af borgerne, selv om det vedkommer vores natur og fødevarer, og store virksomheder trækker noget ned over hovedet på os. Så vil nogle nævne navnet Monsanto, men vi har jo også en masse mindre firmaer, bl.a. Trifolium her i Danmark.

I øvrigt vil jeg gerne tilføje, at det er 30 år siden, at agronomen Norman Borlaug modtog

Nobels Fredspris for sin hovedrolle i den såkaldte grønne revolution. Borlaug fik Nobelprisen for sin indsats mod verdens sultproblemer. I 1944 blev han inviteret til Mexico af Rockefellerfonden for at arbejde på et projekt, der havde til formål at øge produktionen af hvede i landet. I de næste 20 år arbejdede Borlaug og hans medarbejdere på at udvikle den højtydende hvedesort, som blev grundlaget for den grønne revolution – en revolution baseret på mikrobiologisk forskning, som reddede millioner af menneskeliv gennem udbredelsen af hvede og andre kornsorter med højere høst-udbytte i hele den tredje verden.

Resultaterne fra den grønne revolution har været åbenlyse. Siden udgivelsen i 1960'erne er Indiens befolkning mere end fordoblet, mens landets produktion af hvede er mere end tredoblet. Borlaug er således ansvarlig for mange af de fremskridt, som menneskeheden har gjort i kampen mod sultproblemerne. På trods af lokale tilfælde af hungersnød, der som oftest skyldes væbnede konflikter og politiske beslutninger, er der i dag flere billige fødevarer end nogen sinde i verdenshistorien.

På trods af den trussel, som visse miljøaktivister tror på, er Borlaug overbevist om, at forskning i jordbrug og bioteknologi vil sikre, at der er fødevarer nok til at brødføde over 8 milliarder mennesker i 2025, som han siger. Med den teknologi, vi har i dag, og med den forskning, som er på vej, og som er ved at blive færdiggjort med henblik på udnyttelse af produktionen, så har vi viden til at producere den mængde mad, der skal til for at brødføde en befolkning på over 8 milliarder mennesker i 2025.

Afslutningsvis vil jeg sige, at der er ingen tvivl om, at genteknologien indebærer betydelige perspektiver for en positiv udvikling af samfundet, men det er meget vigtigt ved beslutning om anvendelse af genteknologien, at vi overvejer, hvordan de fire overordnede etiske hensyn tages i anvendelse – nemlig økonomisk og kvalitativt gavn, autonomi, værdighed, integritet og sårbarhed, retfærdig fordeling af goder og byrder, medbestemmelse og åbenhed – og at de kommer til udtryk i det, vi beslutter.

I Venstre er vi positive over for genteknologien, men samtidig skeptiske, og vi erkender, at det er en balancegang for og imod, og at det kræver oplysning.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Enhedslisten deler på dette punkt ikke Venstres teknologioptimisme og da slet ikke i forhold til ulandene, men lad det ligge.

Venstre vil, at forbrugerne skal have et frit valg, men indebærer det, at der hermed fra Venstres side er givet tilsagn om, at enhver forbruger i Danmark skal kunne tilvælge og fravælge GMO-varer, og indebærer det, at Venstre samtidig aktivt vil medvirke til, f.eks. inden for foder, at GMO og non-GMO bliver separeret?

Det var det ene, og det andet er: Hvor langt strækker Venstres genoptimisme sig? Strækker den sig f.eks. til en afgræsning eller ikke-afgræsning i forhold til gendiagnose, der, sådan som Enhedslisten vurderer det, direkte kan medvirke til at fremme selektion og race-hygijne og skabe billedet af det ideale menneske med alt, hvad det indebærer?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Til hr. Søren Kolstrup og Enhedslisten vil jeg gerne sige, at Venstre går ind for frit valg, og det vil sige, at når man går over 1 pct.-grænsen, som vi har sat nu, så skal der være en mærkat. Det går vi ind for. I dansk landbrug har man fravalgt at bruge genmodificeret foder. Det står man fast på, og den dag, hvor vi siger, at det skal ind, så er der ingen tvivl om, at Venstre går ind for, at det skal kunne ses på indekssedlen.

Vi havde jo før lukkede blandinger, men de blev jo faktisk aldrig lukket i Danmark. De foderblandinger, som vi har, har altid været åbne, så man har kunnet finde tilbage til, hvad der har været i dem, og det vil vi fortsat arbejde for at man kan.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg kan konstatere, at jeg fik svar på et af mine spørgsmål. Det takker jeg for, og jeg kan forstå, at der er givet tilsagn om, at Venstre aktivt vil arbejde for at sikre, at vi får skilt klinten fra hveden. Det er et emne, jeg gerne vil forfølge.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu vil jeg hellere sige til hr. Søren Kolstrup, at det var måske vigtigere at få kamillen skilt fra hveden end klinten fra hveden. Den findes heller ikke mere, kan jeg oplyse. Men vi vil gå aktivt ind for, at folk skal kunne se, hvad de kø-

ber, og personen, der fodrer dyrene, skal vide, hvad han fodrer med, helt klart.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg synes ikke, at hr. Jens Kirk svarede på hr. Søren Kolstrups spørgsmål, for når vi snakker frit valg og konsekvent mærkning, så er det jo ikke kun et spørgsmål om, at de fødevarer, der indeholder gensplejsede organismer, er mærkede. Så er det et spørgsmål om, at forbrugerne godt vil kunne tage stilling til den bagvedliggende produktionsproces.

Indebærer det svar, som hr. Jens Kirk gav, at Venstre nu vil støtte en total mærkning, der også indebærer, at varer produceret ved hjælp af gensplejsningsteknik, selv om de ikke indeholder gensplejsede organismer, også skal mærkes for at sikre det frie forbrugsvalg?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Hr. Jørn Jespersen er jo inde på et problem. Vi har jo nogle, skal vi sige mindre midler, som vi bruger i fødevarerindustrien, hvor vi tillader, at der er en vis del genmodificeret produkt i midlet, som fremmer en proces, og det vil vi da helt afveje. Hr. Jørn Jespersen kan ikke få et ja eller nej her, men vi har det jo steder, hvor vi bruger det som katalysator. Vi bruger det sådan set i medicinalindustrien; dér bruger vi katalysatorer. Om vi skal gå den vej, vil tiden jo vise, men det er helt klart, at hvis det findes i slutproduktet, så skal vi kunne se det.

Vi går da ind for det, hvis personerne vil tale for, at de kan få hele historien med. Historien vil helt klart koste noget mere for forbrugerne, og det har vi ikke de bedste erfaringer med at man vil betale for, men ellers går vi ind for, at hele historien skal med hver eneste gang, så også hr. Jørn Jespersen, når han køber en vare i en butik, skal kunne se hele vejen fra jord til bord, hvordan den er produceret.

Jens Heimburger (KF):

Idet vores ordfører, fru Pernille Sams, ikke kan være til stede, skal jeg oplæse følgende:

Spørgsmålet om anvendelse af genteknologi er en af vor tids store udfordringer. Opgaven er at få afstukket rammer, som på én gang giver muligheder for den ønskede fremtidige forskning og samtidig sætter de grænser op, som vi mener er nødvendige – nødvendige ud fra både

etiske, sundhedsmæssige og sikkerhedsmæssige hensyn.

Uvisheden om både mulighederne, virkningerne og bivirkningerne gør, at der er tale om en særdeles svær øvelse, og det er derfor også en vigtig øvelse. Man må regne med, at en af de store potentielle muligheder for fremskridt inden for sundhedsområdet ligger i netop genteknologien. I de perspektiver, der åbnes via udviklingen af nye typer medicin, nye typer vacciner, diagnosticering m.v., kan der muligvis gøres store landvindinger til gavn for menneskeheden. Det ville være meget forkert at afskære disse helt åbenlyse gode muligheder.

Omvendt ville det være lige så forkert ikke samtidig at have sin sunde skepsis i behold og bevare en meget stor grad af ydmyghed, for det er naturens produkter og naturens orden, man rykker ved. En resistens over for visse stoffer eller dyreindgreb kan måske medføre helt andre, uforudsete følger længere ude i den biologiske orden, end det umiddelbart ser ud til.

Ligeledes er der al mulig grund til at være på vagt, når det drejer sig om produkter, der indgår i vore fødevarer. I Det Konservative Folkeparti mener vi, det er vigtigt, at den danske regering er en aktiv spiller på den internationale bane i dette spørgsmål.

Det er ikke kun ved at formulere meninger, men nok så meget ved at indhente den nyeste og den meste relevante viden på området. For egentlig er det først og fremmest sikker viden, vi i dag mangler for at kunne formulere en helstøbt politik. Det bliver let en famlen i blinde, når der er så mange ubekendte, abstrakte faktorer med i spillet, og med det internationale globale handelsliv, som vi er en lille brik i, bliver de øvrige landes politik nok så vigtig på dette område. Derfor er det godt, at regeringen lægger meget vægt på det internationale afsnit i redegørelsen.

Jørn Jespersen (SF):

I SF mener vi, der er grund til at rose erhvervsministeren for den – synes vi – gode og også på nogle punkter dristige redegørelse, som ministeren har fremlagt om gensplejsning og etik. Vi mener, det er en velgennearbejdet, velgennemtænkt redegørelse, som sætter fingeren på en lang række meget vigtige punkter i forbindelse med hele gensplejsningsspørgsmålet.

Det er jo et meget væsentligt samfundsmæssigt anliggende, der her er til debat. I dagbladet Information kan man i dag læse en artikel, som

ret tydeligt på baggrund af en undersøgelse viser, at det ikke er sådan, at den meget store skepsis, der er i befolkningerne over for gensplejsning, er baseret på manglende viden.

Tværtimod er det sådan, at jo mere viden folk har, jo mere skeptiske er de over for den måde, som gensplejsningsteknologien bliver brugt på.

Undersøgelsen viser også, at der ikke er tale om sådan en totalt teknologifjendsk indstilling. Der er faktisk utrolig mange mennesker, der er meget positive over for brug af genteknologien inden for fremstilling af bedre, sikrere og billigere medicin; men når det kommer til fødevarerne, så er skepsisen meget udbredt og efter min opfattelse med god grund.

Årsagen til, at den skepsis er så stor på fødevareområdet, er jo, at vi her har set en udvikling, der er drevet frem af store, multinationale selskaber, uden at der har været en folkelig debat, uden at der er blevet vedtaget lovgivningsmæssige rammer, uden at der har været tale om, at man fra producenterens side kunne påvise, at der var en samfundsmæssig nytte i brugen af teknologien på fødevareområdet. Når de ting ikke er til stede, så føler folk med rette, at de bliver tvunget til at indgå i en udvikling, som de ikke har bedt om, og som de ikke har nogen mulighed for at sige fra over for.

Derfor er det vigtigt, at vi langt om længe og bedre sent end aldrig får lavet ordentlige lovgivningsmæssige rammer for brug af genteknologi, også inden for fødevareområdet. Og det er efter vores opfattelse helt afgørende nødvendigt, at et af de punkter, som ministeren også nævner i sin redegørelse, nemlig spørgsmålet om samfundsmæssig nytte, indgår med meget stor vægt.

De fødevarer, vi hidtil har set markedsført, har ikke på nogen måde kunnet dokumenteres at have en samfundsmæssigt gavnlig effekt. De har udelukkende været til gavn for de producerende virksomheder og deres indtjening.

Derfor er det vigtigt, at vi ikke alene i den danske debat, men også i den internationale debat og i den internationale lovgivning på området finder mekanismer, der gør, at overvejelser omkring samfundsmæssig nytte, forbedring af miljø, ulandshensyn osv. kommer til at indgå i kriterierne for vurdering af nye tilladelser, og at det vil være muligt på baggrund af en vurdering af den samfundsmæssige nytte at sige nej til nye produkter, simpelt hen fordi den samfundsmæssige nytte ikke kan dokumenteres.

Vi synes også, de andre overordnede bud, der er i redegørelsen, om værdighed, integritet, hensyn til sårbarhed osv., er meget væsentlige spørgsmål. Vi er glade for, at man har nævnt spørgsmålet om den retfærdige fordeling af goderne, idet vi dog gør opmærksom på, at regeringen måske burde tænke hele sin patentpolitik igennem på baggrund af de meget fornuftige bemærkninger, der er her. Spørgsmålet om patenter er jo helt afgørende, når vi snakker om fordeling af goderne, ikke mindst internationalt, og når vi snakker om balancen mellem rige og fattige lande i verden.

Og her er det vores opfattelse, at regeringens patentpolitik mere er et udtryk for en hensyntagen til kommercielle selskaber i den rige del af verden, end den udspringer af et ønske om en mere retfærdig fordeling. Så en opfordring til, at de fornuftige betragtninger om en retfærdig fordeling, der er i denne her redegørelse, bruges til en fornyet overvejelse om regeringens patentpolitik. Det ville være hensigtsmæssigt.

Det fjerde punkt, som regeringen og ministeren nævner, er spørgsmålet om medbestemmelse, og dér har vi jo for nylig ikke mindst på baggrund af en meget massiv dansk indsats fået et væsentligt og vigtigt gennembrud i form af den såkaldte Cartagenaprotokol under biodiversitetskonventionen, hvor det i Montreal lykkedes at få nogle meget stærke bestemmelser omkring krav om oplysning til modtagerlandene ind i den internationale lovgivning.

Det betyder selvfølgelig også, at der vil komme en større debat i en masse lande om, hvilke kriterier man her ønsker at anvende, når man skal tage stilling til, om man vil tillade markedsføring af gensplejsede planter og fødevarer i de pågældende lande. Og det øger kun behovet for, at vi internationalt får rejst debatten og får lavet nogle gennemsigtige, gennemsikrelse, regler, som redegørelsen også lægger op til.

Det er jo klart, at de her overordnede principper ikke i sig selv er udgangspunkt for en lovgivning og ikke kan være det. Derfor er det operationaliseringen af principperne, der er det helt afgørende vigtige. Og det bliver meget væsentligt, at vi i den kommende tid i forbindelse med revisionen af udsætningsdirektivet, i forbindelse med et nyt novel feed-direktiv, i forbindelse med mærkningsdiskussioner osv. sikrer, at disse overordnede og rigtige principper bliver indarbejdet i den konkrete lovgivning i Danmark, i EU og globalt, sådan at vi kan sige,

at vi nu lever op til de overordnede etiske hensyn, der er nævnt.

Med hensyn til spørgsmålet om den positive betydning for ulandene, som flere ordførere har været inde på, er det SF's opfattelse, at det ikke kan udelukkes, at vi på nuværende tidspunkt ikke vil udelukke, at genteknologien rent faktisk kan bruges konstruktivt til at producere fødevarer nogle steder, hvor vilkårene er vanskelige, og hvor genteknologien kan gøre, at man på basis af vanskelige vilkår alligevel kan øge mængden af fødevarerprodukter. Det vil vi ikke udelukke.

Men vi konstaterer bare, at det ikke er den udvikling, vi har set hidtil. Det er ikke de hensyn og de motiver, der driver den forskning, der finder sted i øjeblikket, og det er slet ikke de hensyn og de motiver, der ligger bag markedsføringen af de produkter, som vi har set hidtil. Så derfor må vi sige, at sådan som udviklingen har været hidtil, er vi dybt skeptiske over for, om der er positive effekter for de fattige ulande; tværtimod mener vi, at udviklingen indtil nu er gået i den forkerte retning på det punkt.

Jeg vil også godt sige til hr. Jens Kirk, at når vi diskuterer fødevarer sikkerhed i verden og sikkerhed for, at alle mennesker kan undgå underernæring og sult, så er det efter vores opfattelse først og fremmest et socialt spørgsmål, et fordelingsmæssigt spørgsmål. Det har vi også kunnet se hidtil, hvor der i de rige lande har været en massiv overproduktion af fødevarer, som ikke er kommet de fattige lande til gode.

Tværtimod er de ofte i mange tilfælde blevet dumpet på disse landes markeder til en uhørt lav pris og har dermed slået deres egen produktion i stykker, ødelagt det for lokale producenter, som vi oven i købet har givet ulands-hjælp. Det er jo et af paradokserne i EU's politik, at man med den ene hånd giver ulands-hjælp, der skal støtte opbygningen af bæredygtige samfund, og med den anden hånd giver støtte til afsætning af overskudsproduktion, der ødelægger mulighederne for en bæredygtig landbrugsproduktion i ulandene.

Så forudsætningen for overhovedet i en tænkt situation at bruge gensplejningsteknologi konstruktivt for at stille sulten i den tredje verden er, at vi får løst de fordelingsmæssige, sociale problemer; det er en helt afgørende forudsætning.

I spørgsmålet om mærkning er det SF's opfattelse, at det er helt afgørende at sikre det frie

forbrugsvalg, og det gælder de fødevarer, hvor der er rester af gensplejsede organismer i, men det gælder også de fødevarer, hvor der ikke længere kan påvises GMO'er, men som er produceret ved hjælp af GMO'er, og det gælder også mælk og kød produceret ved hjælp af foder til køer og svin, der har været gensplejset; altså total mærkning hele vejen igennem, sådan at forbrugerne også får en mulighed for at forholde sig til den bagvedliggende produktionsmetode.

Og det forstår jeg at Venstre har erklæret sig enig i. Det er jeg overrasket over, men positivt overrasket over; det lover godt for den videre debat, hvis vi er enige om det synspunkt så bredt i det danske Folketing.

Det sidste, jeg gerne vil komme ind på, er de overvejelser, som ministeren gør sig i forbindelse med etablering af et nyt etisk råd på gensplejningsområdet med hensyn til at vurdere miljø, sundhed, etik osv. i sammenhæng på området.

Det er vores opfattelse, at de eksisterende råd ikke bør have tildelt denne opgave. Det vil være en for bred arbejdsopgave at pålægge de eksisterende råd. Vi mener, det er mere hensigtsmæssigt at etablere et nyt etisk råd, der behandler spørgsmål om gensplejsning.

Det er godt, at erhvervsministeren har taget en beslutning om at overveje det, men jeg vil gerne høre, hvor langt ministeren er kommet i sine overvejelser, om der kan siges noget om, hvornår de eventuelt bliver afsluttet. Det er klart, at debatten her i dag selvfølgelig har en betydning for, om man vurderer, at det er en god idé, og jeg skal altså på SF's vegne sige, at vi synes, det er en vældig god idé, og vi vil gerne høre lidt om, hvornår man eventuelt kan træffe en beslutning.

Men alt i alt ros for redegørelsen og et håb om, at vi også i fællesskab kan få operationaliseret mange af de her overordnede ting, for så længe de kun er overordnede hensigtserklæringer, får de jo ingen praktisk betydning.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal takke hr. Jørn Jespersen, fordi han i hvert fald for mig har tydeliggjort SF's politik på det her område. Der er et par punkter, hvor jeg har været usikker, men jeg synes, det står tydeligt. Tak for det!

Der var et område, jeg især bed mærke i, og det var, at SF godt kan forestille sig, at gentek-

nologien kan bruges til at give ulandene et løft. Enhedslisten deler ikke den opfattelse, men jeg vil godt høre, hvad det er for overvejelser, SF gør sig på det område. Det er det ene.

Det andet er, om det ikke har spillet ind i SF's overvejelser, at når man sætter gensplejsede planter ud i den fri natur og måske i særdeleshed i ulandene og fanden så er løs i Laksegade, så er der ikke fortrydelsesret. Jeg spørger, fordi jeg ved, at SF også er optaget af bæredygtighed på en alvorlig måde. Jeg spørger, fordi jeg ved, at SF er optaget af begrebet naturens integritet.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Tak til hr. Jørn Jespersen og tak for hans ligesom åbning af en dør for en vis mulighed for anvendelse af genteknologien, bl.a. til at hjælpe på fødevarerforsyningen i den tredje verden, for det er jo en kendsgerning, at vi har haft et fordelingsproblem i hvert fald siden sidste verdenskrig, og det har vi fortsat, og det bliver større og større.

Også tak, fordi hr. Jørn Jespersen nu har opfattet Venstres klare holdning til, at der skal være mærkning. Intet skal være skjult, og det har ikke været. Jeg har sagt på f.eks. landbrugsområdet, at man skal vide, hvad der fodres med, og hvad der kommer ud af det. Ingen tvivl her.

Men kan jeg ud af det her sådan få et lille løfte fra SF om, at når vi skal snakke om en mere ligelig fordeling af fødevarerne i verden, så skulle vi måske snakke lidt mere om genteknologi, når det er fuldt gennemanalyseret, hvad den medfører, og når vi har fuld sikkerhed for alle ting.

(Kort bemærkning).

Egil Møller (DF):

Jeg hørte hr. Jørn Jespersen markere her fra tællerstolen, at man går ind for så meget mærkning af fødemidler som overhovedet muligt. Det gør vi også i Dansk Folkeparti.

Men det er jo alligevel umuligt at sikre forbrugerne maksimalt, for som hr. Jørn Jespersen ved, går man jo også på restaurant, og man bliver også inviteret ud til et privat middagsselskab, og hvordan vil SF sikre sig, at man også her kan være helt sikker på, at de madvarer, der anvendes, ikke indeholder de stoffer eller er tilvirket på en sådan måde? Det er vist umuligt.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Hr. Søren Kolstrup spørger mig, hvad det er for nogle konkrete områder, hvor jeg kunne forestille mig, at SF eventuelt ville acceptere brugen af genteknologi for at sikre fødevareforsyningen i fattige ulande.

Det er en teoretisk diskussion, fordi foreløbig er det som sagt ikke en type af projekter, vi har set udviklet. Der har ikke været kommerciel drivkraft bag dem. Derfor er det en teoretisk diskussion om fremtiden, vi har.

Men under den forudsætning vil jeg sige, at f.eks. planter, som har en bedre tørkeresistens til dyrkning i områder, hvor det har en relevans, kunne være en mulighed. Det er bare et eksempel. Det vil vi ikke principielt udelukke for al evig fremtid kunne være en mulighed.

Vi påpeger bare, at det kræver, at udviklingen bliver styret af andet end kommercielle hensyn, at der er en fordelingspolitisk situation, der gør, at ulandene rent faktisk har mulighed for at benytte produkterne, og at den normale risikovurdering for miljø osv. naturligvis også er gennemført, selv når der måtte være en positiv mening med at bruge produkterne.

Om det betyder, at det spørgsmål, som hr. Søren Kolstrup rejser om en mulig spredning, selvfølgelig er relevant stadig væk. Hvis der er en risiko for, at nogle ting spredt sig til andre arter osv., bør det da indgå i risikovurderingen med den mulige konsekvens, at vi alligevel siger nej, selv om der var nogle positive argumenter.

Hr. Jens Kirk spørger, om vi så ikke kan være sådan lidt mere positive over for det. Nej, det kan vi ikke. Den udvikling, vi ser i øjeblikket, er drevet af nogle forkerte motiver, den går i den forkerte retning, og den er vi hundrede procent lodret imod, og derfor tror jeg ikke, at hr. Jens Kirk skal forvente større forbrødring mellem SF og Venstre på det punkt i nær fremtid.

Så spørger hr. Egil Møller, hvordan man kan sikre sig fuld viden, hvis man går på restaurant eller spiser hos sine venner. Ved at spørge sig for, vil jeg foreslå. Det, der er sikkerheden her, er, at alle produkter, når de bliver købt ind i detailhandelen og på anden vis, er mærkede, sådan at de, der foretager indkøbene, har mulighed for at foretage et frit valg. Og hvis hr. Egil Møller ikke er tryk ved sine venner, må han jo selv forholde sig til det problem.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal takke SF for svaret. Jeg forstår SF's svar således, at man siger, at der ikke kan være tale om at bruge de her gensplejtede planter, så længe den nuværende samfundstilstand er, som den er, hvor det f.eks. er Monsanto, der i den grad kører løbet. Der skal snarere være tale om et brud med kapitalismen og en mere demokratisk tilstand. Det er det ene. Det andet er, at der ikke skal være mulighed for, at pollen kan flyve.

Så under disse to forudsætninger er jeg i sandhed enig med hr. Jørn Jespersen i, at det er en meget teoretisk situation, ikke fordi jeg ikke kan forestille mig et brud med kapitalismen, men fordi pollen jo nu engang er pollen og kan flyve af sted.

Egil Møller (DF):

Regeringens redegørelse om etik og genteknologi er både interessant og måske også skræmmende læsning. Dette område er så kompliceret og vanskeligt at overskue, at intet menneske med rette kan påstå at være i stand til at overskue alle konsekvenser af den nye viden og den teknologiske anvendelse.

Genteknologien stiller menneskeheden over for en række etiske og dermed politiske udfordringer. Den nye teknologi giver os nye muligheder for at bryde ind i naturens biologiske kredsløb. Vi politikere har sammen med befolkningen en pligt til at tage stilling til, hvordan vi kan og vil anvende den nye teknologi.

Det er vel vanskeligt, og man kan sige, at det er naturligt, at alle folkeslag ønsker sig øget velstand og øget livskvalitet, og dette skal nås ved, at vi samtidig sikrer, at naturen ikke går amok, for at sige det populært, så vi må have et så højt sikkerhedsniveau som overhovedet muligt. Kan den nye teknologi bibringe kommende generationer en højere velfærd, er det positivt. Problemet er dog set med Dansk Folkepartis øjne, om vi har tilstrækkelig sikkerhed og viden om denne nye teknologi. Udviklingen inden for området går stærkt, idet forskningen er globaliseret.

Når vi ser på, hvordan genteknologien kan anvendes til gavn ikke alene for mennesker, men også for den omliggende natur, må vi samtidig acceptere en eventuel risiko for skader, som vi på nuværende tidspunkt ikke kan forudse – det er der formentlig enighed om i alle partier – sådan at vi tager de størst mulige

sikkerhedsmæssige foranstaltninger, når den nye teknik anvendes for at skaffe bedre fødevarer, et bedre miljø og forbedrede sundhedsvilkår for alt levende.

Menneskeheden har gennem generationer gjort opdagelser og anvendt nye teknologier, som til stadighed har forbedret den generelle sundhedstilstand og skabt materielle goder. Den nye teknologi vil også på sundhedsområdet give bedre muligheder for hurtigere og mere præcise diagnoser og behandlingsmetoder.

Inden for plante- og fødevarerområdet vil der kunne frembringes bedre og flere fødevarer til verdens stadig stigende befolkningstal. Denne udvikling kan give bekymringer om, hvorvidt vi griber uhensigtsmæssigt ind i naturens orden. Debatten om, hvorvidt naturen vil lide skade ved denne nye tekniske anvendelse, har derfor naturligt fundet sted i adskillige år.

Dansk Folkeparti ønsker, at denne debat intensiveres mellem alle implicerede parter, det vil sige forskerne, virksomhederne og offentligheden. En repræsentant for naturen havde været meget ønskelig, men det er selv med den nyeste teknologi ikke muligt.

Man må så blot håbe, at menneskene ikke af mange forskellige årsager tager unødigt mange risici. Det er således afgørende vigtigt, at der sker en international regulering af genteknologien. Samtidig bør Danmark internationalt arbejde for, at etiske principper bliver indarbejdet i globalt regi. En vinkel på etiske rammer omfatter bl.a. dyrevelfærden. Vi må sikre, at dyr ikke lider unødige smerter, lidelser, angst eller får varige men i bestræbelserne på at opnå nye forskningsresultater.

Uanset at lovgivningen på området kun delvis er reguleret internationalt, er det vigtigt, at de danske forbrugere kan være så sikre som overhovedet muligt på, at de varer, der købes, er underkastet en grundig miljø- og sundhedsmæssig risikovurdering. Forbrugere har derfor krav på en optimal mærkning af bl.a. fødevarer, hvori indgår genmodificerede produkter, eller som er frembragt ved hjælp af genteknologi.

På det handelspolitiske område har der i årevis foregået en diskussion mellem USA og EU om gensplejede fødevarer og afgrøder. Dette eksempel viser, at der bør findes løsninger i WTO-regi, der tager hensyn til mine tidligere fremførte bemærkninger. En global miljøaftale, der tager sit udgangspunkt i stærkere forsigtighedsprincipper, er ønskelig.

Som følge af de store kapitalkrav, der ofte stilles til en udforskning og udvikling af nye teknologier, er det vigtigt, at forbrugerne sikres en effektiv konkurrence på området.

På patentområdet kan Dansk Folkeparti tilslutte sig forbud mod patentering af det menneskelige legeme.

Dansk forskning inden for genteknologi er i rivende udvikling. Dansk Folkeparti ønsker, at der gives vilkår for danske virksomheder på dette felt, der sikrer, at vi internationalt er helt fremme i superligaen.

Uanset det er vanskeligt og kompliceret at overskue genteknologien, så bør hele den danske befolkning inddrages i debatten. At gymnasier og fagskoler inddrages i og får information om genteknologi, er naturligt. Samtidig er det vigtigt, at den danske presse er interesseret og oplysende om de seneste nye opdagelser inden for området.

Det er sikkert, at menneskeheden har fået nye muligheder og derfor også påtager sig et stort ansvar for den samlede naturs overlevelse.

Sonja Albrink (CD):

Først vil jeg gerne takke erhvervsministeren for redegørelsen. Den giver jo lejlighed til igen at debattere visse vanskelige problemstillinger inden for genteknologi. Området indeholder mange dilemmaer, og som også andre ordførere har været inde på, er det et meget svært emne.

På den ene side er vi skeptiske over for at bryde ind i naturens orden, men på den anden side ønsker vi heller ikke at sætte forhindringer op for en fornuftig udnyttelse af de nye muligheder, som ligger foran os.

Vi ønsker heller ikke at sætte så restriktive regler op, at al den nye industri flytter væk fra Danmark eller Europa.

Der kan uden tvivl nævnes flere dilemmaer, men jeg skal ikke her trætte med flere. Alt i alt er der tale om nogle meget svære balancegange.

I CD mener vi, at ministeren i sin redegørelse har klaret denne balancegang rimeligt. Vi bakker også op bag ministerens redegørelse. Vi er enige i, at der skal sættes nogle grænser, og vi kan også fint følge ministeren i det overordnede etiske hensyn.

Generelt om CD's politik på dette område kan jeg sige, at vi i CD godt vil tillade kloning på dyr, men kun i forbindelse med forskning og altså ikke i husdyrproduktion. CD ønsker også, at den bioteknologiske forskning skal overvå-

ges, og vi ønsker også at få internationale aftaler på området.

Selvfølgelig kunne man indføre et totalt forbud ved lov, men det ville betyde, at resten af verden kører videre uden om os, og at vi mister indflydelse i de internationale fora, der skal lave de nødvendige spilleregler. Dermed vil dansk forskning også sakke bagud, og man kunne kalde det dobbelt moralsk, hvis vi senere her i Danmark gerne vil benytte f.eks. nye produkter til sygdomsbekæmpelse, som netop er blevet til ved hjælp af andres landes forskning, som vi har forbudt.

Alt i alt synes vi, det er et spændende initiativ, som ministeren har lagt på bordet med sin redegørelse, og vi håber, vi kan få lejlighed til at debattere det på andre tidspunkter.

Vibeke Peschardt (RV):

Det er sådan set på tide, at vi her i Folketinget får debatten om genteknologien, og selv om det er fredag, og selv om folk måske ikke er så engagerede i det, så er det faktisk en umådelig vigtig debat, og vi kan jo også se af medierne, at det er noget, som interesserer befolkningen meget, meget massivt.

Først vil jeg gerne tilslutte mig rosen fra de øvrige ordførere eller fra mange ordførere, fordi erhvervsministerens redegørelse er meget, meget velegnet at tage denne debat på. For det første gennemgår den jo altså gældende lovgivning og giver dermed et udmærket overblik over, hvad der er sket af regulering både nationalt og internationalt, og for det andet opstiller den – hvilket er meget, meget vigtigt – nogle principper, fire faktisk, af etisk karakter, der kan danne ramme for, hvad vi vil og specielt hvad vi ikke vil som lovgivere og regulatorer af det her område.

Hvis jeg skal starte i den positive afdeling – og der er mange, der har noget negativt at sige om gener og gensplejsning – så vil jeg godt sammenligne den debat og det, vi her har med at gøre, med et andet område, nemlig miljøområdet, hvor vi jo i dag i virkeligheden står for foden af et meget, meget højt bjerg, hvor vi har 100.000 uvurderede kemikalier i vores miljø, som vi stort set ikke ved hvad vi skal stille op med, og hvor vi kun sporadisk kender til, hvad de har af indflydelse på miljø, på natur og på mennesker. Vi ved, der er noget, men opgaven med at få det vurderet, kortlagt og risikovurderet er meget stor.

Hvis man sammenligner den debat med det, der er foregået omkring regulering af gensplejsning, så kan man se, at man i hvert fald i Danmark, men også internationalt, har lært noget af det, og den sammenligning gør altså, at vi i dag, hvor vi jo står med en rivende udvikling inden for genteknologien, må sige, at vi sådan set er kommet meget godt fra start på det reguleringsmæssige område.

I Det Radikale Venstre har vi grundlæggende den holdning til gensplejsede organismer, at vi gerne vil forholde os positivt, men kritisk og analyserende. Vi mener, at det, at man foretager risikovurderinger i næsten hvert enkelt tilfælde, er meget vigtigt, for ikke at sige, at det er et must, og derfor mener vi også, at man hele tiden skal opstille etiske principper, sådan som redegørelsen gør det, for anvendelsen af det her.

Endelig mener vi også – det kommer vi jo sådan set ikke engang uden om; det kan vi ikke – at debatten med befolkningen er uhyre vigtig. Mangel på viden på området – og jeg har godt læst Information i dag – er efter min opfattelse i modsætning til det, der står til avisen, ganske stor. Man kan se i Information i dag, at danskerne faktisk er fyldt med mistro, selv om de, hvad angår gensplejsede fødevarer, ved noget om det. Derimod synes de, at alle de resultater, som er meget fremgangsrige og gode, inden for den medicinske forskning om sygdomme, om human medicin osv., er fine nok, når de kan blive behandlet, men der er altså noget galt med fødevarerne.

Derfor skal man tage debatten, og derfor burde man i virkeligheden også, i det omfang man kan, have befolkningen med hele vejen igennem. Jeg tror, det bliver vanskeligt, men derfor er debatten så vigtig, for der er jo både positive og negative sider ved det her.

Skrækeksemplerne, som genteknologien rummer masser af med transgene dyr, planter, hvis pollen forgifter sommerfuglelarver, raps med særlige egenskaber, der muterer til økologiske marker, osv. osv., er typer, som jeg i virkeligheden mener at man skulle man vælge fra.

På den anden side må jeg sige, at når jeg står i en kartoffelavlforeningovre i Vestjylland og hører, at behandlingshyppigheden – det vil altså sige det antal gange, man sprøjter med fuld dosis pesticider på de her kartofler – er 11, og at man kan bringe behandlingshyppigheden ned til 7, og hvor målet i regeringens pesticidhandlingsplan er omkring 2, og nogle siger endda

1½, så kunne jeg altså utrolig godt tænke mig at have en gensplejset kartoffel, der var resistent over for kartoffelskimmel. Jeg synes faktisk, det ville være godt, og jeg bruger det som eksempel på, at at genteknologien, hvis det her kan gennemføres, er en god ting, for så får vi altså ikke pesticider i grundvandet.

Til slut vil jeg forholde mig lidt til nogle af de forslag, de udmærkede forslag, som redegørelsen også rummer:

Jeg har sagt noget om de etiske principper. Vi synes, det er en fantastisk god idé, at man fra dansk side driver den sag, at vi får lavet en europarådskonvention med inddragelse af etiske hensyn i forbindelse med de her anvendelser af genteknologi på plante- og på fødevarerområdet.

Vi synes også, det er udmærket med et udredningsarbejde, som det forslås.

Til gengæld er jeg lidt skeptisk, og jeg må indrømme, at jeg ikke tidligere har nævnt det for ministeren, men der står noget om en task force af embedsmænd, der skal sidde og kigge på det her, og jeg kunne godt tænke mig, at vi måske i fællesskab fik strammet det lidt op, sådan at den funktion virkelig blev andet end embedsmænd, der sidder og snakker sammen om det her. Men jeg kan i øvrigt ikke se, hvad der nøjagtigt indgår i det. Med al respekt selvfølgelig for repræsentanter for ministeriet så skal der jo altså også komme noget fornuftigt ud af det.

Til allersidst vil jeg sige: Et nyt etisk råd for det her område? Altså personlig er jeg meget tiltalt af det, men vi er ikke helt enige i den radikale gruppe om det her. Så der er da et punkt, hvor nogle måske kunne tage fat, men ellers kunne man måske overveje at udvide de nuværende etiske råds beføjelser, så de tog sig af det her.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg er i dagens debat blevet positivt overrasket over Venstres klare holdning til at ville give forbrugerne et virkelig ægte frit valg og virkelig gå til benet af en ordentlig mærkning.

Men jeg blev også overrasket over at høre Det Radikale Venstres ordfører. Jeg kunne forstå, at den radikale ordfører nu er på vej til at indføre gensplejsede kartofler. Jeg har to spørgsmål:

Har den radikale ordfører, som jeg deler nogle fælles holdninger med omkring økologisk jordbrug, ikke en optimisme med hensyn til, at

det økologiske jordbrug kan løse de problemer, vi i dag har omkring den meget stærke ensidiggørelse af kartoffelavlingen? Det er det ene.

Det andet er diskussionen om risikovurdering. Man taler om, at vi skal have risikovurdering. Hvad er det for en risikovurdering, som Det Radikale Venstre vil have? Jeg skal gerne motivere mit spørgsmål. Når man i dag taler om risikovurdering, så er det nogle biokemikere, der sidder og laver en lille hurtig risikovurdering. I Det Radikale Venstres krav til risikovurdering indgår der dér sundhedsrisikovurdering, indgår der, at det er biologer, der skal være med til at lave risikovurdering, og altså ikke blot biokemikere?

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg må sige til hr. Søren Kolstrup, at det, jeg prøvede i mit indlæg, var at gøre rede for, at Det Radikale Venstre mener, at vi gerne vil tage det positive ud af genteknologien og bruge det.

Og i øvrigt kan man altså ikke stoppe den, for den foregår jo på fuld kraft allerede nu, og derfor er det vigtigt, at lovgivere kommer ind og sætter nogle rammer for, hvordan det her skal foregå.

Vi vil gerne tage det positivt, og jeg synes, det er meget positivt, hvis man nu har en kartoffel, der er resistent over for kartoffelskimmel, som man skal sprøjte og sprøjte og sprøjte for i Vestjylland, for dér løber det jo lige ned i jorden, fordi det er sand det hele. Derfor synes jeg, det er positivt, at man måske kunne skåne grundvandet på den her måde. Det er det første. Så den kartoffel vil jeg meget gerne se for at slippe for den sprøjtning.

Det næste: en risikovurdering. Jamen altså, den følger i virkeligheden af det, jeg har sagt før. Efter Det Radikale Venstres opfattelse skal en risikovurdering selvfølgelig være nyttig og virkningsfuld på den måde, at man så siger nej til f.eks. den raps, der muterer til de økologiske marker. Man skal lade være med at bruge den, hvis risikovurderingen viser, at det er risikoen.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg takker for svaret og konstaterer, at Det Radikale Venstre mener, at i hvert fald skal der, ligesom hvad angår planternes formering, finde grundige risikovurderinger sted, og dermed, at de eksisterende risikovurderinger ikke er tilstrækkelige. Sådan har jeg forstået svaret.

Så er der spørgsmålet om sundhedsrisikoen, og det kan vi jo vende tilbage til senere. Men jeg tager Det Radikale Venstres svar således, at det i virkeligheden som konsekvens har, at man er dybt utilfreds med de eksisterende risikovurderinger.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så er det hr. Søren Kolstrup som ordfører.

Søren Kolstrup (EL):

Enhedslisten synes selvfølgelig, at det er positivt, at vi får den her redegørelse, men jeg må også sige, at vi har et meget, meget tvetydigt forhold til den her redegørelse og til den her debat. Jeg skal prøve at forklare hvorfor:

Etikdebatten, som vi har den i dag, kan forstås som et forsøg på at styrke den samfundsmæssige debat. Den kan forstås som et forsøg på at sikre, at aktive, myndige borgere kan tage affære og blande sig i den politiske diskussion. Men det synspunkt indebærer, at borgerne i sidste instans og dermed Folketinget skal have mulighed for at tage stilling til, om vi overhovedet skal gøre brug af denne teknologi og i givet fald hvor og i hvilket omfang.

Det er altså et synspunkt, der indebærer, at den etiske diskussion som resultat kan have, at borgerne skal have fuldstændig ret til at fravælge en teknologi og tilvælge en anden teknologi. Jeg sagde ikke forbrugeren; jeg sagde borgerne, de politiske borgere. Det er den ene måde, man kan tænke sig den her etikdebat indtænkt på.

Men den her debat kan også tolkes på en anden måde: at den skal retfærdiggøre den faktiske forskning i genteknologi, som finder sted i disse timer ikke alene på grundforskningsniveauet, men sandelig også på det niveau, der heder anvendt forskning.

Regeringen giver i dag fuldt grønt lys for genforskning både i privat og i offentligt regi og gør det derfor yderst vanskeligt at fravælge denne teknologi senere, når man opmuntrer konkrete kapitalinteresser, når man opmuntrer konkrete forskere til at fortsætte, selv om borgerne er yderst skeptiske.

Man kan tænke sig, at den her debat udelukkende skal legitimere, retfærdiggøre den udvikling, som rent faktisk finder sted. Den radikale ordfører udtalte jo meget klart: Der finder en bragende udvikling sted for øjeblikket. Den kan ifølge den radikale ordfører nærmest ikke standses, og det, der så er tilbage at gøre for demokratiet, er at skabe nogle tålelige vilkår.

Dermed står vi for Enhedslisten at se over for et demokratisk problem. Man kan vælge at sige: I det her land sagde vi nej tak til a-kraft efter en meget, meget grundig debat. Man sagde, at det politiske system skal have ret til at tilvælge og fravælge. Det, der er problemet ved den her debat, er, om man også mener, at borgerne skal have fuld mulighed for at tilvælge og fravælge den her teknologi som teknologi og dermed i sidste instans – ikke standse grundforskningen, det er imod al pluralisme, men standse dele af den anvendte forskning. Det er for os at se sandt demokrati, hvis man kan gøre noget sådant, at myndige borgere kan gå ind og bestemme over samfundsudviklingen som sådan.

Hvad angår Enhedslistens holdning til gensplejsning, skal jeg på linje med, hvad SF's ordfører i øvrigt gjorde, præcisere vores holdning. Vi mener, at når gensplejsning finder sted i lukkede rum, f.eks. inden for medicin, så kan man godt give grønt lys for det. Vi er faktisk dybt kritiske over for den forskning, der finder sted, men vi accepterer den, fordi vi mener, den er uskadelig.

Hvad angår andre dele af den nye forskning, er vi ikke blot kritiske, men mener, at den skal diskuteres igennem, og som vi ser det for øjeblikket, er det noget, man må overflødiggøre og standse. Jeg skal i flæng nævne genterapien, og hermed forstås altså reparation af arvelige sygdomme ved, at man tilfører et manglende gen eller erstatter et forkert gen eller slukker et gen. Det har endnu ikke frembragt raske mennesker. Vi tror ikke på den fremgangsmåde.

Vi er mere end bekymrede for gendiagnosen, der kan fremme racehygiejne og selektion, medvirke til at sygeliggøre alle afvigelser fra det store, smukke ideal.

Generelt set kan jeg sige, at det, vi er meget bekymrede for, er, at det skulle lykkes den allestedsnærværende medicinindustri, som i forvejen har en utrolig dominans i dansk sundhedsdebat, yderligere at sygeliggøre mennesket for dermed at skabe et marked, altså mere profit og mere profit.

Enhedslisten vender sig også imod den del af genteknologien, som indebærer, at man skal sætte planter ud i det åbne land, og hvor det jo er dokumenteret, klart dokumenteret, at pollen flyver af sted og kan krydse. Vi går ud i en verden, hvor der ikke er fortrydelsesret, og hvor vi i øvrigt kan løse problemerne ad anden vej, nemlig ved at tage vare om den biodiversitet, som i forvejen er i verden, og som nogle store

selskaber i dag ønsker at tage patent på. Det er i virkeligheden det allervigtigste, der kunne ske, og meget vigtigere end al den her snak om genteknologi.

Jeg skal så forholde mig til den konkrete redegørelse:

2 mio. kr. til etik kan vi ikke have noget imod. Det springende punkt er: Hvem skal have disse penge, og hvad menes der med etik? Der tales om en task force-gruppe bestående af repræsentanter for ministerierne. Jeg er på linje med den radikale ordfører meget interesseret i at få drøftet, om ikke denne task force kan få et løft. Hvis det udelukkende bliver folk fra ministerierne, så tror jeg, vi kan risikere tomgang. Jeg tror, det er vigtigt, at vi får inddraget folk udefra, fra bevægelserne, f.eks. fra Center for Etik og Ret, og det kan være andre steder fra, således vi får sammensat en alsidig gruppe, hvor der kan blive en levende debat, og hvor der kan blive en meget saftig og kraftig debat.

Der tales endvidere om nedsættelse og igangsættelse af et udredningsarbejde, der sætter fokus på de samfundsmæssige konsekvenser af genteknologien. Igen er vi meget interesserede i at høre, hvem der skal deltage i dette arbejde.

Lad mig til sidst sige: Der er et sted, hvor jeg tror der kan være en fællesnævner for os i debatten. Vi er dybt kritiske og siger principielt nej tak til en teknologi, hvor der ikke er fortrydelsesret, og det vil vi blive ved og ved med at sige. Det var smukt, at vi sagde nej tak til a-kraft, og vi skal også sige nej tak til den genteknologi, der på linje med a-kraften faktisk i en lang række sammenhænge kan være god, men hvis fanden er løs i Laksegade, så er der ikke en lille politiker, der kan komme og sige: Åh, jeg fortrød. Den går jo ikke. Men lad det ligge.

Men dér, hvor vi måske har en enighed, er så omkring risikovurderingen, og derfor vil Enhedslisten gøre meget for at sikre, at den risikovurdering virkelig får et løft. Og mit første spørgsmål til ministeren lyder: Kan vi sikre, at vi netop i det her redegørelsesarbejde, som det bliver annonceret, kan vi få en bredere risikovurdering, der ikke blot går ud på, at en biokemiker ret hurtigt får sagt ja eller nej, men også, at vi kan få de grundige og – det er der ikke nogen tvivl om – dyre langsigtede forsøg, som foretages af biologer i det åbne land? Det var det andet spørgsmål.

Og det tredje er: Kan ministeren bekræfte, at der faktisk ikke finder nogen reel dybtgående risikovurdering sted, hvad angår den sundhedsmæssige effekt? Mig bekendt har der faktisk kun i verden fundet tre dybtgående forsøg sted omkring sundhedsrisikoen, altså hvor man på meget, meget lang sigt fodrer dyr. – det er jo meget ofte rotter, som fodres med de her ting – og det er jo selvfølgelig disse fodringsforsøg over lang tid, som er dyrere, men som vi også mener er nødvendige. Jeg håber, vi kan komme videre i risikovurderingsdebatten, og jeg tror, at den her debat vil blive yderligere skærpet i de kommende år.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg har et spørgsmål til hr. Søren Kolstrup, og det tager udgangspunkt i, at vi for ikke så lang tid siden havde en høring om genteknologi, planter og den slags her i Folketinget, en meget interessant høring, hvor en professor ude fra Landbohøjskolen fortalte forsamlingen, at genteknologien om planter og fødevarer og den slags, som jo er udviklet meget i USA, til dels var udviklet af kinesiske forskere, som nu – og nu kommer pointen – var taget til Kina, hvor man ikke aner noget som helst om, hvad der i grunden foregår.

Det vil altså sige, at i det kæmpeland med halvanden milliard mennesker foregår der løbende en voldsom forskning, bl.a. med henblik på, hvordan man kan udvikle mere mad til et land, der i øvrigt i årtusinder har lidt under sultproblemer.

Derfor vil jeg gerne spørge hr. Søren Kolstrup: Tror hr. Søren Kolstrup virkelig, at man her i Danmark og måske endda fra Enhedslistens side kan sætte en udvikling som den her i stå? Var det ikke bedre, om man gik ind og regulerede den på verdensplan, først i EU, så via WTO, hvor Kina nok kommer ind på et eller andet tidspunkt, frem for at sige: Vi vil ikke det her?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Man er jo helt rørt over hr. Søren Kolstrups tale, men et klart spørgsmål må jo også kræve et klart svar. Mener hr. Søren Kolstrup, at hvis ikke vi havde haft Borlaug og den grønne revolution omkring 1970, så kunne man alligevel have klaret fødevarerforsyningen i Indien og Pakistan?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg synes, det er fantastisk spændende med genteknologien, og jeg ser nogle muligheder i den og en forfærdelig masse bekymringer og risici.

Jeg har somme tider sådan prøvet lidt, om jeg kunne finde noget at sammenligne opdagelsen af genteknologien med, og jeg kom frem til, at det nærmeste, jeg sådan kan komme i tanker om, er opdagelsen af ilden.

Jeg vil spørge hr. Kolstrup: Altså hvis Enhedslisten og Folketinget havde eksisteret, dengang man indførte ilden i Danmark, tror hr. Kolstrup så ikke, at Enhedslisten da ville have været imod indførelsen og udnyttelsen af den kraft i Danmark?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Til hr. Ole M. Nielsen: Det er heldigvis sådan, at ilden kan slukkes, og at ilden i modsætning til genteknologien er styrbar. Ildsvåde kan være utrolig forfærdelig. I gamle dage kunne den lægge byer øde. Det kan den trods alt ikke i dag. Ilden kan også være farlig i tredjelände, men den er styrbar; det er genteknologien ikke. Det er den afgørende forskel, må jeg sige til hr. Ole M. Nielsen.

Lad det ligge.

Omkring den grønne revolution: Enhedslisten har ikke den samme opfattelse af den grønne revolution som Venstre. Den havde en lang række uhyggelig negative virkninger. Vi går meget stærkt ind for planteforædling, men det springende punkt er, hvordan man kombinerer planteforædling med det alsidige jordbrug og sikrer biodiversiteten. Det gjorde man ikke under den grønne revolution.

Tilbage til fru Vibeke Peschardt:

Ja, det er svært, men det, der for mig er det triste ved at høre nyradikalismen, det er, at hvor gammelradikalismen havde mod på at give de stærke kræfter fingeren, så har man det ikke længere. I gamle dage gik vi hånd i hånd om f.eks. at sige nej tak til a-kraft. Det var hundsvært. Der var virkelig internationale kapitalgrupper, men det lod Det Radikale Venstre sig ikke kue af.

I dag er det fuldstændig rigtigt, det har fru Vibeke Peschardt ret i, at der er internationale firmaer, der har utrolig stor magt. Men det skal vi ikke lade os kyse af, mener Enhedslisten. Tværtimod, vi skal mobilisere folk i den tredje

verden og herhjemme mod disse selskaber, mod deres patenteringer osv. Derfor er jeg mere optimistisk end Det Radikale Venstre på det punkt.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg forstod ikke helt hr. Kolstrups afvisning af sammenligningen med ilden, for dengang man begyndte at udnytte ilden, da tror jeg, at det var et farligt våben, som man havde meget svært ved at kontrollere, hvad man jo altså i nogle sammenhænge stadig væk har. Men selve genteknologien kan man jo trods alt kontrollere i et begrænset omfang.

Terminatorgenet, som har været nævnt af et par ordførere her tidligere, har en anden ulempe, nemlig at det forhindrer farmeren i at bruge sin egen avl som udsæd. Men terminatorgenet hindrer jo spredning, og hvorfor ikke tro, at man stadig væk kan udvikle ting, som også kan begrænse genteknologiens skadelige effekt?

Jeg er stadig væk dybt bekymret over det, men jeg mener bare, at vi har fået nogle muligheder i hænde, som vi ikke skal afvise.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jamen altså, hr. Søren Kolstrup svarer ikke på det, jeg spørger ham om. Jeg spørger ham med henvisning til det kinesiske eksempel, om ikke det er muligt, at man på verdensplan går ind og regulerer det her, sådan at man kan stoppe den udvikling? Hr. Søren Kolstrup var meget mere interesseret i at fordreje mine ord og sige et eller andet vrøvl om nyradikalisme, og jeg ved ikke hvad. Altså det her var jo overhovedet ikke på dagsordenen, hverken i 1905 eller i 1940.

Så derfor vil jeg gerne bede om, at hr. Søren Kolstrup besvarer det spørgsmål, jeg stillede ham før.

(Kort bemærkning).

Pernille Blach Hansen (S):

Ja, man kan jo høre på hr. Søren Kolstrups tale, at vi nærmer os den 1. maj. Man kan sagtens mærke, hvordan hr. Søren Kolstrup har varmet op til at stå og råbe: God 1. maj!

Så derfor vil jeg gerne spørge hr. Søren Kolstrup lidt i forlængelse af fru Vibeke Peschardts spørgsmål: Anerkender hr. Søren Kolstrup ikke, at det her virkelig er et sted, hvor internationalt samarbejde viser sin berettigelse, at EU virkelig på det her punkt har spillet en

stor rolle, f.eks. i forhold til Cartagena-protokollen om biosikkerheden, at der virkelig har været nogle landvindinger internationalt, som også har stillet ulandene i en gunstigere situation, og som har taget udgangspunkt i forsigtighedsprincippet, osv. osv.?

Her er en opgave, som vi ikke har villet kunne løfte alene, så det er et godt eksempel på, at EU faktisk er en vigtig faktor, når det drejer sig om at regulere miljø, sundhed, og hvad der ellers er, også på det mere internationale plan.

Hvis ikke vi gør det, kan Enhedslisten altså ikke ved at sætte sig ned i Folketinget og nægte at se udviklingen i øjnene stoppe den ude i den store verden. Meget kan hr. Søren Kolstrup og Enhedslisten, men at stoppe en rivende udvikling i USA og i den store verden helt alene er altså svært.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Ja, det er fuldstændig rigtigt, at jeg fik stillet et spørgsmål om internationalt samarbejde.

Det, der er problemet ved den form for internationalt samarbejde, som for øjeblikket pågår i EU og i WTO, er, at disse organisationer ikke er en del af løsningen, men udgør selve problemet.

Derefter kan man selvfølgelig godt sige: Jamen vi kunne godt drømme – vi kan jo alle sammen drømme, det er jeg fuldstændig enig i – vi kunne godt drømme, at disse organer så blev bedre og kunne gøre det. Det mest klassiske eksempel er jo WTO, der har været med til at give grønt lys for denne her udvikling og sidst med Biosafety-protokollen, hvor vi har fået konstateret, at WTO's tunge skygge stadig væk hviler over Biosafety-protokollen. Sådan er det, det kan jeg ikke lave om på, men jeg er fuldstændig enig i, at internationalt samarbejde er altafgørende. Det kan vi kun blive enige om, men vi er uenige om på hvilken måde og gennem hvilke organer. Sådan er det.

Fjerde næstformand (Margrete Aukén):

Så er det hr. Ole M. Nielsen som ordfører.

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg synes, det er vældig godt, at vi får den debat her i dag. Der er et par ordførere, der sådan ligesom har syntes, at vi nok lige skulle tage den i dag, men så alligevel udsætte den lidt til en anden gang, hvor vi har bedre tid.

Selv om det er fredag, synes jeg faktisk, vi skal give os den tid, som den skal have. Det er

ikke, fordi jeg skal holde nogen lang ordførertale, men jeg synes, at det er et vældig vigtigt emne.

Jeg ser store muligheder i genteknologien, nogle muligheder, som jeg mener at vi som mennesker er givet, og som vi må forholde os til og udnytte og selvfølgelig begrænse og styre ligesom så mange andre svære ting igennem historien.

Det er et svært område. Det er svært at se rækkevidden af de muligheder, der er, og det er en kæmpe stor udfordring, det er muligheder, som vi altså ikke kan afvise. Det gælder inden for medicinalindustrien, og det er vel det sted, hvor det er kommet længst.

Inden for sygdomsbekæmpelse er jeg stærkt kritisk over for det, og inden for landbrug er det jo også svært, og vi må indrømme, at de eksempler, vi indtil nu har set på udnyttelse inden for landbruget, har været skræmmende, for det er de store kapitalfirmaer, der indtil nu har betalt og dermed også vil score gevinsten og bestemme, hvordan det skal være. Men jeg ser alligevel kæmpe store muligheder i den rigtige udnyttelse og udvikling af genteknologien til fremme af den økologiske udvikling i verden. Det er klart, at mulighederne er der. Om vi kan styre det, er problemet, men sådan mener jeg at det er.

Jeg synes, at det er en vældig fin redegørelse, vi har fået her; den er faktisk værd at rose. Jeg er kommet til at sidde og tænke på, at jeg slet ikke kan forstå, at den er opstået i det samme ministerium som den rapport, der var et oplæg til lukkeloven, og som vi ikke måtte have lov at få at se, men som vi alligevel har fået at se, og hvor det er nogle helt, helt andre holdninger, der er blevet givet udtryk for. Der står jo i denne her rapport, at det ikke er alt, der kan gøres op i penge, sådan oversat til mine ord.

I lukkelovsrapporten gjorde man alt op i penge, og det var det eneste, det handlede om; det var argumentet deri. Jeg kan godt forstå, at man fandt den så ringe, at den er blevet skjult og makuleret, eller hvad den nu er, blevet ændret i hvert fald.

Jeg er så glad, at jeg tror på, at det mere er ministerens papir, denne rapport – det skulle forstås som en tillids erklæring til ministeren – det tror jeg bestemt at det er, og det er jeg helt tryk ved. Jeg må i det hele taget sige, selv om man ikke skal blive rørstrømsk, at jeg er faktisk helt tryk ved den nuværende regerings ageren på det område her, for det er et meget vanske-

lige område. Jeg tror, at holdningerne hos den nuværende regering er rigtige.

Princippet på side 2 i rapporten er jo vældig fornuftige og væsentlige, men så bliver man alligevel lidt beskæmmet, og jeg spørger: Er det en prioriteret rækkefølge? For selv om ikke alt kan gøres op i penge, og selv om de andre principper er rigtige, så er økonomi alligevel det første ord i den prioriteringsliste over de fire emner dér. Det er lidt ærgerligt. Det kan sikkert nok forsvares, at det er sådan, men alligevel bliver man lidt skuffet over, at det er det, der nævnes først.

Og så kan man jo overveje, om man ikke allerede på det sted blandt de dér fire fornuftige principper skulle have nævnt forsigtighedsprincippet, som jo nævnes længere henne i rapporten.

Jeg bladrer lidt videre i rapporten. På side 3 synes jeg måske nok at fremskridtet lovprises i lidt for høje og måske lidt for optimistiske toner. Og så indeholder de følgende sider jo meget om, hvor vigtigt det er, at man gør noget i EU-sammenhæng, og der er ingen tvivl om, at der skal internationalt samarbejde til for at sætte rammer omkring de ting her og sikre, at de bliver udnyttet på den rigtige måde, og dér er EU jo selvfølgelig det nærliggende forum for os at arbejde med disse ting i; det er vi helt enige om.

Jeg kom til at tænke på, men det passer måske slet ikke her: Hvor er egentlig miljøgarantien henne i den her sag? Kan den bruges til noget i den sammenhæng her?

Så kom jeg også til side 6, hvor der stod om denne her task force, som flere også har nævnt. Nu ved jeg ikke rigtig, om task force ikke kan oversættes til dansk uden at fylde flere linjer. Det burde vi vel egentlig kunne øve os i. Det tror jeg det kan. Det lyder så militærisk, task force, selv om jeg godt ved, at det er det ikke.

Så er der det med terminatorgenet, som har været nævnt af flere, og som jo har det problem, at det begrænser farmerens ret, farmer's privilege; det er igen sådan, vi siger det på udenbysk. Men der er jo altså også den anden fordel ved terminatorgenet, at det kan forhindre en spredning, som er utilsigtet, og som vi ikke synes om. Og sådan er det med så mange ting inden for det vanskelige område her, at det er svært at finde ud af, om man skal bruge det negativt eller positivt.

Så står der – jeg tror, det er på side 10 – at genteknologien kun skal accepteres, hvis den

anvendes på en måde, der er til kvalitativt gevinst for mennesker, samfund og den levende natur. Det er vi fuldstændig enige i. Men i praksis er det bevisbyrden, der giver problemet, altså det er et spørgsmål om at tro eller ikke tro. Princippet bør betyde, at teknologien kun accepteres, hvis det på overbevisende måde er godtgjort, at der ved den påtænkte anvendelse er denne kvalitative gevinst for mennesker, samfund og den levende natur. Det er ikke nok, at det ikke er modbevist, at anvendelsen gavner; også her gælder forsigtighedsprincippet.

Så kommer jeg helt over på side 15, og dér står der, at regeringen vil lægge op til en forskningspolitik vedrørende de samfundsmæssige og humanistiske aspekter af bio- og genteknologien. Det lyder spændende, men det er ikke så forfærdelig konkret, og jeg vil gerne spørge, om ministeren har et bud på at uddybe en lille smule mere, hvad det er, man tænker på dér.

Og så er der det her forslag om at nedsætte yderligere et etisk råd. Det er jeg faktisk skeptisk over for; jeg synes egentlig, vi har etiske råd nok. Kunne de ikke lige så godt få den opgave med her klart formuleret i deres kommissorium? Og så tænker jeg, de skal have lidt flere ressourcer med, for jeg tror faktisk, at deres sekretariater i øjeblikket døjer med at overkomme det, som de egentlig skal, fordi de skal løse så mange opgaver, som ministerierne pålægger dem, at de måske ikke får tid til at løse de opgaver, som de etiske råds medlemmer i virkeligheden ønsker at få diskuteret.

Men selv om de skulle have lidt flere midler med, synes jeg, at det alligevel må være billigere og mere overskueligt end at etablere yderligere et sekretariat og yderligere en organisation, også med de afgrænsningsmuligheder, der bliver mellem sådan nogle organisationer.

Så er der ideen om et borgerpanel. Det synes jeg også virker vældig spændende; det bør bestemt afprøves. Det er nærliggende at tro, at man på den måde kan styrke debatten om problematikken i en mere kvalitativ retning. Jeg tror, det var SF's ordfører, der havde læst en artikel i Information om, at danskerne er skeptiske over for genteknologien og på et rimeligt højt informationsniveau.

Jeg fandt den artikel. Jeg synes faktisk ikke, der står, at danskerne ved meget om det. Der står, at de ved mere, end man gør i andre lande, men det er jo ikke helt det samme. Jeg synes faktisk, informationsniveauet er utrolig lavt, og jeg tror virkelig, at de grønne organisationer har

været med til at forpeste denne her debat i den retning, at genmodificerede organismer betragtes som sådan noget, der kan sammenlignes med colibakterier eller salmonella eller tungmetaller eller noget andet giftigt noget. Man hører jo oven i købet den formulering, at man vil have genfrie fødevarer. Jeg tror ikke, de mætter ret meget.

Altså det siger en lille smule om, hvilket informationsniveau man diskuterer på, og derfor har jeg altså ikke den helt store tillid til den debat. Den kunne vi godt trænge til at få hævet.

Som jeg indledte med at sige: Jeg er dybt skeptisk over for problematikken og ser vanskelighederne i den, men også de muligheder, som jeg mener vi er nødt til at udnytte.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Hr. Ole M. Nielsen er skeptisk over for den her teknologi, men ikke mere skeptisk, end at hr. Ole M. Nielsen, sådan forstod jeg ham i hvert fald, så nogle muligheder i terminatorgenet.

Indebærer det, at hr. Ole M. Nielsen ville sige ja til f.eks. det terminatorgen, som Monsanto har prøvet at sælge til fattige bønder i ulandene?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Nej, men jeg nævnte kun terminatorgenet som en af de besværlige muligheder, der er, og der kan selvfølgelig laves andre terminatorgener end det, Monsanto har lavet til deres egne planter.

Thorkild B. Frandsgaard (FRI):

Jeg vil gerne takke erhvervsministeren for denne redegørelse og debatten, der nu får en anden drejning, efter at vi har fået redegørelsen.

Det har været sådan i alle andre debatter – ja, det har mest været på fødevarerområdet – at bare vi har nævnt gensplejsning, er flertallet i salen gået i baglås og har ikke villet se realiteterne i øjnene, men denne redegørelse lægger op til, at der nu skal tages stilling til det med gensplejsning, og det er glædeligt.

Det er jo sådan, at ethvert holdbart samfund skal tænke globalt. Det står også i redegørelsen, og det er ganske rigtigt. Det skal vi også på det her område. Det kan ikke hjælpe noget, at Danmark og EU sætter sig udenfor, når det drejer sig om hele genteknologien og gensplejsning. Derfor er det altså rigtigt, at der nu lægges op

til, at man får en samlet stillingtagen til det her i hele EU, i stedet for at man er goldt afvisende.

Jeg er helt enig i det, der står i redegørelsen, nemlig at det åbner store perspektiver for en positiv udvikling for samfundet, at genteknologien nu for alvor er ved at komme i omdrejninger. Altså selve udviklingen af gensplejsning har stået på i de sidste 15-20 år, men nu er det en realitet.

Der er i redegørelsen lagt op til en etisk stillingtagen til gensplejsning. Jeg synes faktisk, det er rigtigt, at man har nogle etiske mål, om det så kan lade sig gøre på globalt plan at få dem igennem, er en anden ting. Men det er rigtigt, at der lægges op til, at alt, hvad der har med genteknologi at gøre, skal være til gavn for mennesker og samfund og ikke alene til gavn for de mennesker, der måske kan tjene på det. Nej, det skal være en helt klar forudsætning, at skal vi løbe nogen som helst risiko – hvis der er nogen; det er der ingen af os, der ved, jeg ved det i hvert tilfælde ikke – så skal det være til gavn for det samlede samfund. Jeg er helt enig i det.

Det skal selvfølgelig også være sådan, at befolkningen skal kunne vælge fra. Det vil selvfølgelig vise sig om nogle år, hvor meget man kan vælge fra, og om det er muligt, men på nuværende tidspunkt er jeg enig i, at vores målsætning skal være, at befolkningen skal kunne vælge fra.

Der er jo en gruppe i det danske samfund, men også andre steder i verden, som ser meget skeptisk på det med gensplejsning, og de mennesker skal selvfølgelig have mulighed for at kunne vælge fra. Men den store befolkning som sådan tror jeg reelt er afhængig af, at genteknologien får lov til at udfolde sig, for at vi kan klare de sygdomme, vi kender nu, og også dem, der vil komme i fremtiden.

Med hensyn til fødevarerne tror jeg, at hvis vi ser nogle år ud i fremtiden, er det helt nødvendigt, at genteknologien skal have lov til at udfoldes sig inden for det område, for at vi kan skaffe fødevarer nok til Jordens befolkning, men det kan man se forskelligt på.

For at komme tilbage til redegørelsen vil jeg ganske enkelt sige, at jeg synes, det er positivt, at man nu begynder at tage stilling til det her område, i stedet for at man bare indtager sin egen holdning til det og er afvisende, hvis det er noget, man ikke rigtig kan sætte sig ind i. Det er der nok ikke ret mange af os der kan. Jeg kan

i hvert tilfælde ikke. Jeg ser kun overordnet på det.

Nu vi taler om fødevarer, så var det jo allerede i 1988 helt nøjagtigt, at USA, Argentina og Canada kom i front på det område, da der var tilplantet 11 mio. ha med gensplejsede planter. I 1999 var det steget til 28 mio. ha. Hvor meget det bliver i år, tør jeg ikke sige. Derfor må vi se i øjnene, at gensplejsede planter, dvs. grundlaget for fødevarer, mere eller mindre vil komme ind i vore fødevarer over hele verden.

Vi kan selvfølgelig godt fastholde her i Danmark – og der er lagt op til, at det skal være på EU-plan – at vi skal mærke alt, der overhovedet har haft noget med gensplejsning at gøre, også det, der har været grundlaget for det. Man kan selvfølgelig godt sige, at det vil være rigtigt, men jeg mener, det er en anden vej, vi skal gå, hvis vi tænker lidt længere frem. Vi skal mærke de økologiske produkter, de godkendte økologiske produkter, for den befolkningsgruppe, der nu synes, det er rigtigt, og det skal jeg ikke kritisere på nogen måde. De, der virkelig er økologiske, skal mærkes. Jeg er sikker på, at når vi kommer nogle år frem, så skal alle produkter mærkes, hvis der er noget gensplejset i dem. Så det vil være mere realistisk, hvis vi vender mærkningen om.

Til sidst med hensyn til den folkelige debat må jeg nok sige, at jeg tror ikke, der er den store debat om det her ude i befolkningen. Det er der her i salen. Men det er da rigtigt, at befolkningen selvfølgelig skal have lov til at gå ind i debatten om de muligheder der er. I den debat, som politikerne skal deltage i på forskellige områder, vil det være rigtigt at fortælle de realistiske ting om det her.

Jeg vil slutte med at sige tak for redegørelsen. Den vil efter min overbevisning medvirke til, at der vil blive en lidt mere realistisk dialog om det her område.

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

Sidste sommer udkom der et debatoplæg fra Erhvervsministeriets såkaldte biotikgruppe. Det var en gruppe, der var sammensat af mennesker fra mange forskellige sektorer, forskere i genteknologi, filosoffer, sundhedskyndige, erhvervsorienterede, en lang række meget forskellige mennesker med meget forskellig indgang, og jeg tror, at de hver især troede, at det nok ville blive rigeligt broget at sidde over for nogle, som de godt indimellem kunne tro hørte til blandt deres aversioner.

Men det viste sig faktisk, at ved at lægge deres viden på bordet for hinanden, ved at fortælle om deres viden, om deres holdninger, om deres følelser, kunne de komme frem til et fælles debatoplæg med en række fælles synspunkter om, hvad det er, der er væsentligt at gøre, når vi træffer beslutninger, når vi tilrettelægger processer op til at træffe beslutninger om anvendelse eller ikke anvendelse af genteknologi.

Det var altså en spændende proces for de pågældende, og vi andre, der har læst debatoplægget efterfølgende og deltaget i den debat, der har været efterfølgende, må sige tak til biotikgruppen, fordi det faktisk har været en meget stor hjælp til at komme ind i noget, der er svært for os alle sammen, men som jo ikke desto mindre i høj grad vedrører os alle sammen, og som vi derfor også har brug for at sætte os ind i og prøve at aflokke nogle former for virkelighed.

Det, redegørelsen fra regeringen så i dag lægger op til, er at se lidt videre på, hvordan vi så gør det. Hvad gør vi så fra regeringens side med hensyn til at tilrettelægge processer, til at vurdere principper? For uden dem vil konkrete afgørelser være præget af, at vi hopper fra tue til tue, og at konkrete sager bliver blæst op, så vi ikke har nogle ordentlige, solide trosser tilbage til den virkelighed, som vi lever i, nogle trosser tilbage til stunder, hvor vi har haft tid til at overveje og fastlægge principperne. Vi kan bedre holde fast i det, når det er velovervejeth. Det er det, der lægges op til her, og altså ikke konkrete afgørelser.

Så har der været spurgt lidt til nogle konkrete og selvfølgelig også spændende ting som eksemplificering, men redegørelsen lægger faktisk ikke op til konkrete afgørelser af nogen af emnerne, men til, hvordan processen er.

Nogle af de mere konkrete forslag til, hvordan man skal gribe en proces an, har flere ordførere kommenteret i forhold til, hvad der er ridset op i redegørelsen. Hr. Jørn Jespersen og fru Vibeke Peschardt har begge været inde på spørgsmålene om en konkret rådsetablering til vurdering af planter og fødevarer med en lidt forskellig vinkel på, om det nu er godt at lave det som et selvstændigt råd, eller om det er noget, vi kan bygge ind i andre råd.

Jeg tror, at vi dér skal lytte meget til, hvad Det Ethiske Råd har sagt til os, nemlig at det faktisk ikke føler, at det er muligt inden for dets kompetence også at tage fat på den opgave. Det

peger for mig på, at vi overvejer muligheden for at lave et selvstændigt råd.

Så siger hr. Ole M. Nielsen, at han i virkeligheden er lidt skeptisk over for det. Ja, dér vil jeg egentlig gerne melde mig, forstået på den måde, at jeg anser det at være skeptisk for at være en sund overvejelse om, hvorvidt det nu absolut er det eneste geniale. Skepsis oversættes meget let ved, at man er imod; det er bare en pæn måde at sige på, at man virkelig er imod. Sådan forstod jeg ikke hr. Ole M. Nielsen, og jeg vil gerne understrege, at sådan forstår jeg det heller ikke selv. Jeg synes, det er at være skeptisk over for, om man har fundet den rigtige form, om det er det rigtige at gøre, om det vil medvirke til en bedre beslutningsproces. Det er jeg ikke overbevist om, men jeg synes på den anden side, at det er et af de mere overbevisende eksempler på, hvad vi kunne gøre, og derfor overvejer vi det.

Hr. Jørn Jespersen spurgte om, hvornår vi er færdige med overvejelserne. Ja, det ved man jo først, når man er færdig med overvejelserne, men vi vil meget gerne lytte til gode råd, lade dem indgå i debatten og måske også i løbet af dette år prøve at træffe en beslutning, om vi tager initiativet, eller vi ikke gør det.

Så til spørgsmålet om taskforcen og de her embedsmænd. Ja, nu skal vi passe på ikke at gå galt i byen, men se på, hvad det er taskforcen faktisk skal bruges til. Den skal bruges til, at vi i de ministerier, der er stærkt berørt af det her, sikrer, at der er nogle embedsmænd, der får opgaven at holde det højt på dagsordenen og sørge for, at ministrene bliver holdt til ilden, uden at kommentere, om vi overhovedet skulle have brugt det nogen sinde, som hr. Ole M. Nielsen var inde på, men at vi faktisk ikke bare siger, at nu har vi så haft en debat, og det var udmærket, og så går vi hjem og putter den i skuffen. Nej, vi vil meget gerne lægge op til og sørge for også organisatorisk, at debatten holdes ved lige og initiativerne holdes ved lige; at vi kommer videre, at vi følger ord op med handling.

Jeg tror faktisk, der er en almindelig anerkendelse af, at man ikke skal oversætte det – som jeg kunne høre en lille smule af – til, at det var sådan at pakke det ind hos embedsmænd, og så kunne politikerne gladeligt lade være med at beskæftige sig med det. Nej, det er faktisk omvendt.

Der har også været en diskussion om risikovurderinger, rejst især af hr. Søren Kolstrup og fru Vibeke Peschardt, og jeg synes, det er rigtigt

også at diskutere risikovurdering, for det er jo rigtigt, at en risikovurdering ikke alene kan forholde sig til et enkelt element, ikke alene kan være lavet af én faggruppe. Det er så også et meget stærkt postulat fra hr. Søren Kolstrups side, at det er sådan, det foregår, men det understreger jo netop, at det faktisk er nødvendigt at vende spørgsmålet om, hvordan vi tilrettelægger risikovurderinger, så de bliver til at have ordentlig tillid til.

Jeg vil gerne give tilsagn om, at vi overvejer, hvordan vi kan tilrettelægge risikovurderinger, deres bredde, deres tilvejebringelse og opfølgningen af dem.

Så sagde hr. Jens Kirk noget, jeg synes var meget, meget rigtigt. Han sagde: Det er ikke gratis at sige nej til at anvende genteknologien. Det er jeg fuldstændig enig i. Men jeg savnede det, som jeg troede var den naturlige fortsættelse, nemlig at det heller ikke er gratis at sige ja.

Vi synes jo ellers, det burde hænge sammen, at når der er en mulighed for at sige ja, så bør det naturligvis også indebære muligheden for at sige nej. Det er ikke altid sådan, det er. Det er ikke altid sådan, debatten er. Det er meget ofte sådan, at enten er det ene eller også er det det andet.

Her er der selvfølgelig, som jeg i øvrigt også synes at hr. Jens Kirk gik meget ind i, hele tiden to sider, og vi har hele tiden en række dilemmaer og paradokser. Vi skal tage stilling til noget, der er svært, og hvor der ikke bare er ét svar, der er hundrede procent rigtigt, og et andet svar, der er nul.

Eksemplet fra hr. Jens Kirks spørgsmål om de sterile planter kan jeg så bruge. Ja, det kan selvfølgelig være med til at mindske risikoen for spredning, men til gengæld indebærer det en risiko for at ødelægge, fjerne, destruere et princip, som vi har hæget meget om fra Folketingets side, nemlig Farmers' Privilege, altså at en landmand uanset alt andet har ret til at anvende sin såsæd.

Men ved sterile planter er der ikke nogen såsæd. Her tænker jeg sådan set ikke på de landmænd, der findes i Danmark, for jeg tror nok, vi kommer til at klare det, om så skulle være, men jeg tænker faktisk på dem, der ikke ville have råd til at købe såsæd. De ville kunne få såsæd sterilt ét år, og de ville kunne få den med det lokkemiddel, at den giver en fantastisk afgrøde, og det gør den også, men så har de intet at leve videre af, og det synes jeg er skræmmende.

Der er ikke noget, der bare lægger op til et ja eller bare lægger op til et nej. Derfor indeholder redegørelsen også en problematisering af dette spørgsmål. Ikke at vi lægger op til, at vi skal sige nej, men en mulighed for, at vi kan sige ja, som også indebærer muligheden for, at vi skal kunne sige nej.

Der har været spørgsmålet om, hvorvidt der er brug for debat eller ej. Jeg tror kun, det var hr. Thorkild B. Fransgaard, der sagde, at der såmænd ikke er så meget debat ude i befolkningen. Det er bestemt ikke min opfattelse. Det er heller ikke min oplevelse. Der er meget debat. Der er stor interesse for det her emne, og jeg synes måske, at vi – jeg kan da i hvert fald tale for mit eget vedkommende – har været lidt sky over for at gå ind i det og har anset det for at være noget, der er lidt mere personligt, men jeg er i virkeligheden kommet til det resultat, at det strengt taget er meget mere politisk end så mange andre spørgsmål, og derfor er det bare om at kaste sig ud i det.

Der er nogle, der venter af os som dem, der har stillet sig frem og ladet sig vælge som repræsentanter til at føre politisk debat og til at træffe politiske beslutninger, at vi så også er med i den debat, og det vil jeg i hvert fald gerne give tilsagn om. Det vil regeringen også gerne, og det kan jeg også i øvrigt høre at en meget, meget stor del af Folketinget faktisk også gerne vil.

Debatten er nemlig vigtig, for uden den op-levs udvikling alene som noget, der er truen- de. Debatten er med til at nuancere. Debatten er med til at skabe en viden, som også skaber både accept og det modsatte, for hvis det ikke er de to ting, der skabes på den måde, så får vi heller ikke noget ordentligt grundlag for at vælge.

Redegørelsen lægger op til, at man i valget i hvert fald ud over risikovurderingen sikrer sig at se på nogle tillæg til, hvordan livet leves her på kloden, at man ud over vurderingen af risici og ud over det rent økonomiske også ser på, hvad det kvalitative bidrag til livet så er, det, man kunne kalde et bedre liv.

Hr. Ole M. Nielsen spurgte, om der er en prioritering af de fire kriterier. Det er der ikke. De står ordnet i den samme rækkefølge, som de gjorde i biotikgruppens debatoplæg, og jeg tør ikke sige, men det har jeg ikke hørt, om det skulle være med en særligt prioriteret indgang. Det har netop handlet om, at alle kriterier bør være med i overvejslen for at afdække, hvad

det er, der rent faktisk kunne bidrage til et bedre liv.

Det er altså ikke alene et spørgsmål om risiko, og det er ikke alene et spørgsmål om økonomi, men det er selvfølgelig også et spørgsmål om økonomi. Jeg synes, det er glimrende, hvis tillægget, kvalitet i livet, også er noget, der er økonomisk vækst i. Det kan være med til at være drivkraften for skabelsen af og udbredelsen af det bedre liv.

Så synes jeg, det er afgørende, som også mange ordførere har været inde på, at vi selvfølgelig gør os meget umage for at tage debat og diskussioner og beslutninger i Danmark. Det er nu engang nok også det, vi er bedst til. Men vi må samtidig se i øjnene, at det bestemt ikke er noget, vi bare kan træffe beslutninger om i Danmark, og så haver resten af verden sig derefter at rette. Sådan er det jo ikke. Det kommer til at handle om, at vi i et væsentligt omfang gør vores indsats, når vi indimellem er lidt afklarede, intenst ude i verden. Det gælder EU, det gælder WTO, det gælder i en lang række sammenhænge, hvor de her spørgsmål bliver stadig mere afgørende også for andre end os her i Danmark.

Jeg synes – og det har jo også været anerkendt hele vejen rundt – at vi skal være klar over, at vores beslutninger i realiteten først bliver virkelig meget værd, når vi også kan få dem ført ud internationalt set. Derfor vil jeg gerne sige, at denne redegørelse jo i virkeligheden lægger op til et sigt med en politikudvikling, der handler om de næste 10-15 år. Det her er ikke et halvårssigt, det er et spørgsmål om en meget lang proces, og vi er jo ikke altid indrettede på det og synes, at det er dejligt. Vi synes jo tit og mange gange, at det gerne må ske i morgen. Hvis vi lige netop er parate, så må det gerne blive til virkelighed i morgen, men jeg tror, vi for vores egen skyld og for sagens skyld skal være klar til at se i øjnene, at det tager lang tid, når vi skal træffe besværlige beslutninger verden over.

Det er jo nemlig besværlige beslutninger. Jeg hørte fru Sonja Albrink bruge udtrykket »dilemma«, som er meget velanbragt. Fru Pernille Blach Hansen brugte ordet »paradokser«, der er lige så velanbragt. Det er jo nemlig svært. Det bliver kun til at overkomme, hvis vi er mange, mange, mange flere, der forsøger at blande os i debatten med hver vores stemme.

Når det er vigtigt overhovedet at diskutere, er det, fordi der er nogle meget, meget væsent-

lige positive perspektiver i anvendelsen af genteknologien. Der er ikke nogen tvivl om, at genteknologien kan bruges i menneskets tjeneste til at forbedre menneskets liv: mindre smerte, bedre sundhed, mindre forurening, bedre fødevarer, rigere udbytte, og sådan kunne man fortsætte. Men så er der selvfølgelig også risici. Vi har set eksempler: Antibiotikaresistens som markør, hvem har dog fundet på det? Det var nemt og enkelt, men det var dog nok rigeligt problematisk, mere end rigeligt problematisk.

Derfor er der også helt kontante risici, og dem må vi forholde os til, dem må vi undgå, dem må vi reducere, når vi overhovedet opdager dem, og vi skal gøre meget for at komme til at opdage dem, for ellers bliver det dem, der kommer til at blokere for, at vi kommer til at realisere de positive perspektiver.

Så er der jo også mellem det, der er godt, og det, der er skidt, en masse usikkerhed. Hr. Thorkild B. Frandsgaard sagde meget klart, at det er svært at forstå, og jeg vil gerne melde mig i den flok, der siger, at det er vældig svært. Det er ikke til at se, og det er ikke til at forstå, og det skifter hele tiden. Det er nyt, og det gør, at det er meget væsentligt, at vi alle sammen faktisk åbner for at anse det for fuldstændig rimeligt, at også andre mennesker står usikre over for, hvad det er, der sker. Så bliver de nemlig sammen med os andre usikre bedre til at tage beslutningerne om, hvad det så er, vi synes er godt og kan acceptere, og hvad vi under ingen omstændigheder ønsker at se.

Der er altså ikke nogen svar, der er de helt rigtige, som kommer af sig selv. Der er ikke en facilitliste, som en eller anden sidder med; vi kender den i hvert fald ikke, og jeg tror ikke, vi kommer til at kende den. Derfor synes jeg, at jeg gerne vil takke for debatten, som er kommet meget rundt i dag, og jeg kan i virkeligheden konkludere, at vi går til det med åbenhed, at vi går til diskussionerne og til stillingtagen med forsigtighed, at vi lægger vægt på debat og information og viden som vores nøgler til at kunne beslutte det, som vi, når vi træffer beslutningen, tror er det, der både er godt undersøgt og også ordentligt afvejet.

Tak for debatten, tak for begyndelsen af debatten, for det er jo som sagt noget, vi meget gerne vil fortsætte med, ellers er det nemlig ikke så meningsfyldt igen.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg forstod ministeren således, at hun var indstillet på, at hvad angår risikovurderinger, er det vigtigt at overveje og drøfte, hvordan de kan blive bedre i bredden og i dybden.

Mit spørgsmål lyder, om ministeren kan præcisere lidt nærmere, hvordan og hvornår disse drøftelser så måske kan resultere i et beslutningsgrundlag for, hvad det er for principper, vi videre skal overveje. Altså jeg synes, det kunne være ønskeligt at få at vide, hvad regeringens plan for den politiske proces med hensyn til risikovurderinger egentlig er, og hvor Folketinget eventuelt kommer ind. Jeg er selvfølgelig interesseret i at fastholde det og høre, hvordan vi kan videreudvikle dette perspektiv. Det ene er altså, om vi kunne få det konkretiseret lidt.

Det andet og det, jeg undrer mig over i den her debat, men det kan være, vi kan få en lidt klarere melding fra ministeren, er: Man har altså forventninger til det her projekt, man har forventninger til genteknologien. Jeg vil spørge ministeren, om ministeren kan give ét eksempel, bare ét eksempel, på, at man har en gensplejset plante eller noget andet, hvor man kan sige, at der rummes muligheder for en bedre verden. Er det det gensplejsede juletræ? Er det den gensplejsede maniokplante? Er det den gensplejsede raps? Hvor er det henne?

Formanden:

Ja tak. Hr. Jens Kirk.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg vil gerne sige tak til erhvervsministeren for den afsluttende tale, men også gerne lige pointere over for erhvervsministeren, hvad undertegnede sagde. Jeg sagde, at det ikke er gratis at sige nej til genteknologien, men jeg sagde også, at i Venstre er vi positive over for genteknologi, men samtidig skeptiske og erkender, at det er en balancegang.

Jeg er enig i det med rettigheden til brug af egen såsæd, men jeg vil gerne oplyse ministeren om, at det er sådan, at en del af den såsæd, der bruges her i landet, ikke er avlet eller dyrket her i landet. Vi importerer en masse af den fra Frankrig, bl.a. får vi majs fra udlandet. Sukkerroefrøavl ser vi heller ikke meget til her i landet mere. Vi er vel i en markedsorienteret verden; det er da i hvert fald mit univers, og man kan

også sige, at der jo må være andre muligheder også for tredjelændene. Vi kunne vel knytte nogle muligheder til det, så de måske kunne få disse ting og på den måde sikre, at de kunne få nogle gode afgrøder.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

I forlængelse af hr. Søren Kolstrups spørgsmål, om ministeren kan komme med eksempler på gode historier om planter, der virkelig har forbedret livet for nogle mennesker: Det tror jeg nu nok der er, men problemet er jo, at det er kapitalmagten, der har forsket indtil nu, fordi kapitalmagten har haft muligheden for at få gevinst.

Mit spørgsmål til ministeren er: Kunne man forestille sig, at man internationalt skulle træffe beslutninger om at kanalisere flere offentlige forskningsmidler til hele det område her, sådan at man sikrede, at det kom helheden, hele menneskeheden, til gode i stedet for bare kapital-ejerne? Der er virkelig et problem dér, for der er jo ikke noget ondt i, at kapitalejere, når de investerer penge, så også vil sikre sig gevinsten – det er jo helt naturligt – men den eneste måde, vi kommer ud af det på, er vel ved, at vi laver offentlig forskning.

(Kort bemærkning).

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

For at sige det meget kort: Jeg har ikke nogen præcis besvarelse til hr. Søren Kolstrup, for så vidt angår, hvornår vi fra regeringens side skulle være afrundet med, hvordan man vil tilrettelægge risikovurderinger. Jeg tror, det også handler om, at det er en proces, der pågår hele tiden, og at vi kommer til at drøfte det i sammenhæng med de forskellige andre debatter, vi også har på området. Jeg vil derfor ikke kunne svare på spørgsmålet om hvornår.

Til gengæld vil jeg sige til spørgsmålet om, hvorvidt jeg kan nævne bare ét eksempel: Jeg elsker også selv at stille spørgsmål om, hvorvidt der kan nævnes en eneste ting. Hvis man nu er meget glad for et eller andet, så må man jo også spørge: Kan man så konkretisere, hvad man er meget glad for? Jamen det tror jeg godt jeg kan. Der er jo forskellige eksempler på, at der er fødevarer, som betyder meget for store dele af verdens befolkning, men indeholder et eller andet, der kan være farligt. Med fare for at udtale mig som de blinde om farverne vil jeg sige, at det, jeg har hørt om, bl.a. har været kassava-

planten, som bruges som næringsmiddel i store dele af Afrika og Asien, men som under visse former og behandlet en lille smule forkert faktisk udvikler cyanidforbindelser, som er dødbringende. Så der er faktisk mange mennesker, der dør af en plante, som ellers har mange, mange, mange gode egenskaber, men som altså er i stand til at udvikle en dødbringende gift, hvis den ikke behandles ordentligt. Hvis man kan genmodificere den plante, så man fjerner denne gift – og det kan godt lade sig gøre – så har vi et meget godt eksempel, og det er ét eksempel.

Jeg vil kun kvittere for hr. Jens Kirks spørgsmål om både ja og nej og sige: Jeg er sådan set enig i, at spørgsmålet om såsæd jo netop ikke er et dansk problem, for vi kan betale os fra det, vi har fundet ud af at indrette os, vi har salg frem og tilbage. Det her er netop et spørgsmål af en helt anden rækkevidde: Det er et spørgsmål for verdens mange, mange, mange, mange fattige landbrugere.

Endelig til hr. Ole M. Nielsen: Jeg har jo ikke konkrete meldinger med om mere forskning. Men det er selvfølgelig rigtigt, at sådan nogle spørgsmål, som også er spændende for den offentlige forskning, og som jo ikke rigtig kan bæres af så mange andre, er at se: Hvad ligger der af muligheder for at gøre det til en realitet, at de gode elementer i en genteknologi også kan udvides med et tillæg af retfærdighed og bedre fordeling, som et af kriterierne faktisk lægger op til.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Det kan selvfølgelig være svært for en minister at sige: Ja, på det tidspunkt har vi afsluttet det og det arbejde. Jeg tager til efterretning, at det ikke er muligt. Men har jeg forstået det korrekt, at der, hvad angår det videre arbejde, på et eller andet tidspunkt, før eller senere, vil komme en debat her i Folketinget, hvor vi får lejlighed til at drøfte principperne for risikovurderinger og på den baggrund kan tage politisk stilling. Er det korrekt opfattet? For det finder jeg da væsentligt.

Så takker jeg for svaret om kassavaplanten. Jeg skal ikke trække debatten i langdrag, men bare sige om dette eksempel, at jeg skal love at give det så stærkt modspil som muligt og prøve på konkret at vise, hvordan den righoldige natur, naturens egen biodiversitet, kan byde på det samme, uden at man bruger en masse ka-

pitalpenge på at udvikle en gensplejset plante. Men det er en anden debat, og jeg deltager gerne i den ved en anden lejlighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

Til det første spørgsmål, om en debat i Folketinget om risikovurdering: Folketinget bestemmer jo ganske meget, og regeringen forbereder sig hele tiden, også i relationerne til Folketinget, så det tror jeg vi kommer til at vende tilbage til helt af os selv.

Det, som hr. Søren Kolstrup så svarer med vedrørende kassavaplanten, handler om, at hr. Søren Kolstrup vil bruge meget lang tid og derved mange menneskeliv for at finde en overbevisende udbredelse af en anden og helt ukendt plante – i øjeblikket i hvert fald i de områder, hvor man bruger kassavaplanten og dyrker kassavaplanten.

Så jeg tror, at det i virkeligheden er et meget godt eksempel på, at hvis man vil bruge genteknologien, så kan man med et værktøj nå til at komme meget hurtigt, smertefrit og i øvrigt også forholdsvis billigt til nogle løsninger for menneskene, som det vil tage mange, mange, mange år at komme til ad naturens almindelige vej. Genteknologi er jo så i øvrigt også natur, men lad nu det ligge som et lidt mere filosofisk spørgsmål.

Men jeg vil synes, at det er meget perspektivrigt, om vi også i vores generation kan bidrage til, at mange, mange flere mennesker på to store kontinenter faktisk får muligheden for ikke at dø af cyanidforgiftning.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg synes, det er interessant at fastholde, at det sociale liv betyder utrolig meget. Kassavaplanten kan ganske rigtigt bruges på sådan en måde, at den er farlig, men gamle rutiner og gamle erfaringer viser også, at den kan bruges på en sådan måde, at den ikke er farlig. Det er et spørgsmål om, hvordan man bruger den, det er et spørgsmål om udvaskning, det er et spørgsmål om kogning. Det er så vigtigt, at disse gamle erfaringer ikke går tabt i den tredje verden, og man kan jo altid diskutere, om man skal gå en genvej via et teknologisk fix. Det tror Enhedslisten ikke på.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 48:

Forespørgsel til erhvervsministeren: »Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for at styrke ledelsesindsatsen i danske virksomheder og offentlige institutioner med henblik på at styrke dansk økonomis effektivitet og omstillingsevne, fremme kvaliteten af den offentlige sektors velfærdsydelser og øge medarbejdernes indflydelse på egne arbejdsvilkår og arbejdspladsens overordnede udvikling?«

Af Jørn Jespersen (SF), Jes Lunde (SF) og Ole Sohn (SF).

(Forespørgslen anmeldt 28/3 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 4/4 2000).

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, at eventuelle afstemninger om forslag til vedtagelse vil blive udsat til Folketingets møde på tirsdag i næste uge.

Ordføreren for forespørgerne, hr. Jørn Jespersen.

Begrundelse

Jørn Jespersen (SF):

Ledelsesfunktionen i danske virksomheder og offentlige institutioner er formentlig i dag den enkelte produktionsfaktor, som har den største indflydelse på dansk økonomis effektivitet og omstillingsevne, og denne produktionsfaktor, altså ledelsens aktuelle og potentielle betydning, overstiger formentlig effekten af både teknologi og kapital, og den rangerer i hvert fald mindst på linje med den produktionsfaktor, som repræsenteres ved arbejdskraftens kompetence og omstillingsevne.

Den knappe faktor i dag er altså ikke tilgængelig teknologi eller tilgængelig kapital, og den er kun i et vist omfang arbejdskraftens kompetence og fleksibilitet. Men fra denne erkendelse til at indkredse det, som så i dag er den knappe faktor og den afgørende produktionsfaktor, nemlig ledelse og social organisering, har den kollektive forståelse desværre langt fra nået.